

SALA DE
LECTURĂ

Luceafărul

JTi

Apare săptămânal sub egida Uniunii Scriitorilor
Serie nouă inițiată de LAURENȚIU ULICI

Nr. **20** (651)

Miercuri, 26 mai, 2004

În primul rând, sincer, nu cred că actorul are un statut definit. Cred că acesta ține de noroc, de relații, din păcate, și mai puțin de valoare. Neexistând nici o structură bine pusă la punct care să susțină un actor sau un fenomen artistic, atunci totul rămâne la mâna destinului. Iar din punct de vedere material, actorii sunt aruncați în lada de gunoi a societății, ceea ce mie mi se pare o rușine pentru țara asta, care, dacă are ceva de arătat lumii, sunt valorile culturale.

Ioana Pellea

Jaume Cabré

Era vremea când orice gest trebuia să aibă o motivație ideologică, tot așa cum cu un deceniu sau două în urmă ne-nvățaseră că totul are motivație religioasă. Și lumea făcea ca Rafas și Vila, care se contraziceau pe probleme ideologice și se certau din motive ideologice; se desfăceau perechi din motive ideologice și se pleca de-acasă din motive ideologice; se făcea dragoste pe baze ideologice și nu se mai făcea tot pe baze ideologice.

pag. 9

stop cadru

Fără complexe
despre capodopere

ana dobre

istorie literară

Al. Macedonski
și complexul lui Polynikes

mihai cimpoi

pag. 15

Salut marinăresc

horia gârbea

Scriu acest articol în grabă, poate va ieși cam scurt, la un calculator cuplat la Internet dintr-un hotel din Galați. Mă aflu aci pentru că la Galați se desfășoară Zilele revistei „Antares”. Și mă grăbesc pentru că, în curând vom pleca spre Brăila pentru că manifestarea culturală va continua prin recitaluri poetice pe Dunăre. Vineri 21 mai, s-au decernat la teatrul liric „N. Leonard” Premiile Revistei „Antares” pe anul 2003 poetei Aura Christi și, la proză, unui

vizor

dramaturg bucureștean care mai comite și proze. Cu același prilej, scriitori din toată țara au primit Ordinul Cavalerilor Danubieni. Printre ei Nicolae Breban (grad de comandor), Carolina Ilica, Cassian Maria Spiridon, Grișa Gherghei (în grad de cavaleri). Premiul Opera Omnia a fost decernat prozatorului George Bălăiță. În absența regretată de toți a lui Ioan Holban, reținut la Iași de treburi urgente, am avut plăcerea să rostesc ad-hoc un „laudatio” pentru meritosul laureat. Manifestările de la Galați se derulează într-o atmosferă foarte

plăcută și totul se petrece din inițiativa și prin eforturile lui Corneliu Antoniu, un animator cultural excepțional, un pătimaș al literaturii și un organizator de mare abilitate. Corneliu Antoniu nu numai că editează „Antares” ajutat de o echipă entuziastă din care am avut bucuria să-l revăd pe Viorel Ștefănescu, dar a (re)înființat și ține în viață Ordinul Cavalerilor Danubieni, unul dintre ultimele din Europa, care își are obârșia într-o vechime imposibil de stabilit exact. Mai sunt alături de noi autori care au primit acest ordin anul trecut, la prima decernare, și care acum au făcut recomandările pentru noii comandori și cavaleri: Cezar Ivănescu, Valeriu Stancu, George Vulturescu. Se mai află la Galați cu acest prilej și scriitorul român din Germania Ion Dumitru, vechi colaborator al Europei Libere. Zilele „Antares” se vor încheia duminică, dar până atunci mai este timp pentru recitalul poetic al invitaților din țară și al poezilor gălățeni, pentru discuții aprinse precum cele de aseară care s-au încheiat la 3 dinspre ziuă, pe faleză Dunării, cu un recital-concurs de bancuri arbitrat de Cezar Ivănescu. Câștigătorul nu a fost încă nominalizat. De la Galați, de sub un soare magnific (ziua) și un Antares strălucitor transmit cititorilor „Lucașfărului”, un salut marinăresc, iar celor ce se mai numesc Constantin sau Elena un gând și mai frumos la onomastică.

POESIS

Revista de poezie

Elegantă și interesantă, plină de semnături prestigioase, revista lui George Vulturescu nu s-a înghesuit de data asta să obțină subvenții de la Ministerul Culturii și Cultelor. De ce oare? Răspuns, cu altă ocazie!

Director:

Marius Tupan

Colectivul de editare:

Mariana Bunescu (tehnoredactor)

Responsabil de număr:

Bogdan Alessandrescu

Redactori asociați:

Horia Gârbea; Daniel Nicolescu;

Ioan Es Pop; Stelian Tăbăraș

Revista „Lucașfărul” este editată de Fundația Lucașfărul, cu sprijin de la Uniunea Scriitorilor din România și Ministerul Culturii și al Cultelor

Redacția și administrația:

Calea Victoriei nr. 133. București, sector 1.

telefon 212.79.94, fax 312.96.93

e-mail: fundatia_luceafarul@yahoo.com

Cont în lei: Banca Comercială Română, filiala

sector 1, Calea Victoriei nr. 155.

Număr de cont: 2511.1-1543.1/ROL

Cont în valută: 472161601590

ISSN - 1220-627X

Tipar: SEMNE '94

Abonamentele se pot face la toate sucursalele

RODIPET și la oficiile poștale din țară.

Revista noastră este înscrisă

în Catalogul publicațiilor la poziția 2048.

stelian tăbăraș

Pudră de talk-show

Episodul din Bărăganul ialomițean - cu un bolnav care a fugit din spital zmulgându-și tuburile de perfuzie pentru a prinde deschis Birou Electoral ca să-și înscrie candidatura la postul de primar a depășit capacitatea noastră de a-l extrapola în literatură, adică în „comediile domnului Caragiale”, cum ar zice Maioreșcu. Mai puțin cunoscutul Petre Dulfu, cu ale sale *Isprăvi ale lui Păcală*, ne e mai la îndemână și știu de ce: corectul versificator de snoave populare nu folosește deloc un comic de limbaj, ci numai de situație. Vă amintiți? Păcală, prins în sfârșit de cei „proști, dar mulți” este vârat cu forța într-un sac, în vederea aruncării lui în apă. Cât se duc „justițiarilor” să caute un bolovan potrivit

nocturne

pentru a-i fi legat de gât, iaca, un drumet.

- De ce ești în sac, omule?

- Păi, satul vrea să mă facă primar și eu nu vreau cu nici un chip.

Drumețul propuse să facă schimb, astfel că atunci când vin cei cu bolovanul, să strige din toți bojocii:

- Vreau să fiu primar, acuma vreau!

Degeaba, a ajuns pe fundul lacului.

Cumva, cei ce „vor să fie primari” ajung, volens-nolens, pe fundul unui lac destul de mociros. Așa s-a întâmplat și cu bolnavul nostru ce „a fugit de sub perfuzie”. Sintagma trebuie înregistrată de lingviști alături de „fuga de sub escortă” și mai ales de „fuga de răspundere”.

Cât despre C.N.A., acesta, în loc să reglementeze și să gîreze „egalitatea de șanse”, s-a rezumat la „egalitatea de interdicții”: să nu fie amintite bazaconiile (cuvânt blând)

și consilierilor precedenți; să nu fie amintiți șefii partidelor în numele cărora candidează (ciudat, doar acum nu sunt nici legislative și nici prezidențiale!) L-am văzut la ProTv pe aparent blândul și „cărturarul” domn Tabără transformând aceste „retezate interviuri” (uneori total nesincronizate, deși se spune că ar fi în direct...) în adevărate interogatorii ori chiar rechizitorii. Candidaților le este tăiată macaroana, chiar dacă sunt la jumătatea pronunțării unui nume, printr-un violent fluier... polițist. „Cristi, tu în ce tabără ești?”

Cei mai șmecheri și-au făcut campanie în... precampanie (C.N.A. s-a gândit târziu, mult prea târziu, la reglementări ale prezențelor electorale la T.V.) Așa că i-am văzut folosind din plin teo-dorantul și alți deter-gești în tot felul de show-uri, de unde nu putea lipsi familia (cum să nu ne placă nevestele și copiii?), i-am văzut intervenind nesportiv în emisiuni... sportive („scuzați de întârziere, stimați telespectatori, a trebuit să fiu la Brașov unde tocmai am înființat o puternică filială a partidului nostru! Nici nu știu încă rezultatele etapei”). I-am mai văzut prin biserici făcându-și cruci (nu de lemn, Doamne ferește!), sub ochii camerei de filmat, i-am auzit (curată metempsioză!) că sunt reîncarnări ale unor voievozi viteji.

Acuma, să le dăm și puțină dreptate: cu atâtea inerdicții în „campanie”, ce le-a mai rămas?... Măcar să „facă ceva” (cacofonie intenționată) să fie ținuți minte până la depunerea lor (ca în neolitic) în urnă. Cei care au posibilități de la natură, stau și-n cap. Care nu, stau direct în ... gât. Sau merg, ca fachirii, pe ace... de perfuzie.

la limită

În "Cum vă place", personajul Jacques rostește, în numele lui Shakespeare, versurile celebre: "Lumea întreagă/ E-o scenă și toți oamenii-s actori", continuând ceva mai apoi "Mai multe roluri joacă omu-n viață./ Iar actele sunt cele șapte vârste" (trad. Virgil Teodorescu) etc. Ideea lumii ca teatru nu era nouă nici măcar pe vremea marelui poet dramatic englez. Împăratul Octavian Augustus spusese, pe patul de moarte: "Acta est fabula". De altfel, comparația dintre faptul trăirii și acțiunea dramatică este cât se poate de firească - teatrul reia, reflectă și completează viața. Așa cum ne amintim cu toții, teatrul în teatru - ca model al teatrului în lume - se află în chiar centrul desfășurării tragediei lui Hamlet: Shakespeare este aparent preocupat până la obsesie de similitudinea teatru-viață și implicit actor (personaj) - om real, persoană aparținând lumii autentice, vii. Teatrul pune o oglindă în fața lumii și, astfel, acest teatru este salvat - el

modalitate de clarificare a celei de a doua, așa precum în istoria cu tragedia ducelui Gonzaga, jucată în "Hamlet" la cererea prințului. Psihanalizii vorbesc despre psihodrame; psihologii tranzacționaliști se ocupă cu analiza a ceea ce ei numesc jocuri psihice, un gen de psihodrame devenite mai mult sau mai puțin stereotipe. Ce se întâmplă însă cu omul pur și simplu? Cum se raportează acesta la teatrul, pe care îl frecventează sau nu? Evident, ceea ce leagă cel mai mult viața omească de teatru este existența (și experiența) rolului.

Vârstele omului sunt șapte, spune Shakespeare - așa le distinge și le numără el, alcătuiind cele șapte acte ale dramei existenței. Se trece, desigur pe nesimțite, de la un act la altul, ceea ce pare să creeze o oarecare diferență între viață și teatru; asemănarea este însă pe acest teren, cu mult mai importantă. S-ar spune că nu are aproape nici o importanță cine este omul - respectiv, cine este actorul -, semnificativ fiind numai modul în care unul sau altul intră în rol. Suntem, oare, vreodată, cu adevărat tineri, sau cu adevărat bătrâni? E dificil de spus - rămâne cert că

caius traian dragomir

nu mai reprezintă, platonicean (sau platonice), o copie a unei copii, ci existență, vie prin adevărul ei. Pe de altă parte însă, viața este, corespunzător, diminuată - ea nu pare cu nimic mai adevărată, mai reală, mai însuflețită decât iluzia scenică. Dacă ar fi să vorbim în termeni schopenhauerieni, reprezentarea este privilegiată - voința aproape nu există. Pe de altă parte însă, nu ar trebui să socotim că o astfel de viziune a lumii ca teatru, cu toată tristețea ei sigură, ineludabilă, reflectă totuși o existență a unei lumi mai ferice, mai puțin dure (de exemplu, acea "Merry England" a Renașterii, a regalității dinaintea Revoluției lui Cromwell)? Atunci când viața ajunge să se transforme în cursul catastrofe propriu secolului XX, cu milioanele lui de morți, cu miile lui de gropi comune, prea puțini se mai gândesc să compare sfâșietoarea și cruda lume cu, totuși, blândul, delicatul, reverențiosul teatru.

În lumea formelor ideale, ale lui Platon, există oare și modelul, ideea perfectă, a crimei, a răului? Platon socotise răul ca ținând nemijlocit de ignoranță, de lipsa de acces a spiritului individual în zona ideilor pure. Teatrul, în această privință, preia existența imanentă și se raportează la realitatea vieții directe, terestre, materiale, a oamenilor - el se încarcă, spre deosebire de universul formelor eterne, de toată complexitatea răului. Ne aflăm astăzi însă la capătul unei întregi evoluții istorice și - fie că această reprezentare a lumii ca teatru mai are sau nu foarte multă trecere în conștiința colectivă - faptele lumii încep uneori mai curând ca dramă imaginară și alteori ca fapte vii, așa precum oamenii, în privința profilelor de personalitate, sunt câte odată ființe reale pentru ca alteori să coboare din teatru, în chip de personaje, între oamenii obișnuiți: să ne amintim de Pirandello și de piesele sale geniale, încărcate de atâta finețe a percepției și trăirii. În fața întregii apropieri, marcată până la a deveni confuzie, a teatrului de viață, psihologia găsește în primul o

Câteva reflecții despre "lumea ca teatru"

intrăm cu bunăvoință, cu ușurare chiar, în rolul care corespunde părții din dramă pe care avem să o interpretăm la un moment dat. Nu toate excesele tinereții se ivesc spontan la o anumită vârstă; nu toată risipa de energie a unei vremi a prosperității apare tuturor tentantă. Adeseori tinerii își adoptă vârsta ca pe o obligație a unui rol. Nu totdeauna cei vârstnici sunt epuizați, sau văd lucrurile în manieră conservatoare, sunt triști, sau deprimați; adesea lucrurile stau pentru ei cu totul invers, dar chemarea unui nou rol, apelul la sociala supunere în fața acestuia poate fi mai puternică decât sentimentul propriei vitalități - și toate acestea nu sunt decât dimensiunile cele mai simple ale dramei existențiale a trecerii fiecărui om prin lume. Se joacă rolurile scriitorului sau atletului, conducătorului sau ființei ne semnificative, al studentului, al prințului cu sufletul rănit, al Ofeliei, al mării curtezan, al împărătesei crude sau regelui nebul, al demodatului sau al avangardistului, al dictatorului înlăturat, așa cum era el în anii gloriei sale. Până la urmă s-ar putea spune că isteria, asemenea oricărei boli psihice, nu reprezintă altceva decât o deviere a unui comportament normal - în speță un abuz al apetitului pentru rol și, implicit, pentru teatru. Or, de ce nu am defini paranoia ca inadecvare totală pentru un rol menținut cu toată insistența de subiectul alienat?

Problema care se pune, sub semnul similitudinii între condiția scenică și aceea a existenței imediate, este însă pentru cine și de ce se joacă un rol. El poate fi interpretat ca simplă căutare și, eventual, cristalizare identitară proprie; poate fi folosit pervers în scopul creării unei confuzii în ceilalți, favorabilă sieși. În sfârșit, poate intra în funcție o pulsione maladivă, nevrotică - sau, încă și mai grav, psihotică. Dacă viața este teatru cât de mult este teatrul viață? Cât teatru este în teatru, sau viață în viață? Despre cultura clasică, sau renașcentistă, sau iluministă știm ce trebuie să știm, ca și despre democrația ateniană antică, sau despre legile Republicii Romane; ce este însă cultura prezentului, democrația prezentului, sistemul juridic al lumii actuale, marile mișcări eliberatoare ale istoriei recente - viață sau teatru?

acolade

Morala scriitorului

marius tupan

La colocviul de la Sala oglinzilor, „Literatura sub comunism“, domnul Nicolae Manolescu lansa o teză extrem de interesantă cu privire la controlul literaturii în perioada ciumei roșii. Vorbea domnia sa de prezența mai multor feluri de cenzuri, întreținute în funcție de interesele partidului unic și de subiectele ce trebuiau ocolite, ca imaginea comunismului să nu sufere. Intervenția ne-a sugerat ideea existenței mai multor grupuri de cenzurați, fiindcă nu toți scriitorii dificili au fost judecați și supravegheați cu aceeași unitate de măsură. Exemplele sunt numeroase și variate.

Acum, când s-au făcut atâtea dezvălurii (desigur, doar o parte a lor, vizând anumite persoane) și am reușit să aflăm cum au ajuns unii disidenți, oponenti sau rezistenți, privim temeritatea câtorva cu mai multă circumspecție. Observând cum demagogii se bat cu pumnii în piept și-și afirmă virulenta lor împotrivire la regim, te întrebi: Oare a fost reală? Cum de au fost tolerați, protejați și chiar stimulați să reacționeze negativ, să scrie cărți „cu probleme“, când cenzura părea aceeași pentru toți? Voi relata altcândva o experiență personală.

Citindu-le jurnalele, memoriile, interviurile și opiniile, nu în puține cazuri te amuzi. Unii nu ezită să-și legitimeze duplicitatea, scuizându-se că „Așa erau vremurile și trebuia folosită orice metodă, pentru a triumfa adevărul, fie el ciuntit“, alții nu întârzie să-și condamne congenerii, care au făcut pactul cu diavolul, când ei înșiși au recurs la compromisuri asemănătoare, mult mai mari chiar. Altfel zis, văd paietele din ochii altora, dar nu și bănele din ochii lor. Când ar fi normal să-și pună cenușă în cap, sau, pur și simplu, să renunțe la vitriolarea trecutului, insistă să le fie recunoscute meritele și gesturile providențiale. „Am fost cinci, șase care ne-am asumat răspunderea istorică, pentru a schimba cursul literaturii“; „Fără noi, proletcultismul ar fi durat mult și bine“; „Ne-am sacrificat, ca generațiilor viitoare să le fie bine!“; „A fost o rezistență prin cultură, în lipsa alteia, care ne-ar fi dus în detenție“.

Răsfoind documentele care lămuresc multe taine și trădează fețele reale ale unor profitori, te relaxezi. Afli că X a fost protejat de o anume persoană din Comitetul Central. Chiar se aflau la nivel de vizite reciproce. Z avea aplomb și îndrăzneală la un anumit colocviu, fiindcă i se dădea lesă atât cât era nevoie, să fie încurajată falsa opoziție. Y juca tenis cu un anumit tovarăș, pentru a-i fi sprijinită cartea spre publicare. N știa că în funcție de captarea lui M îl putea determina pe S să fie indulgent cu manuscrisul său. Lanțul slăbiciunilor nu zornăia doar în vremea lui Nenea Iancu și în timpurile când se susținea că relațiile sociale sunt juste și era perioada cea mai dreaptă dintre toate. Sigur, în cele din urmă, accentul se pune pe operă, dacă aceasta e validată de public și critica literară, dar e bine să se știe în ce condiții a fost edificată, căci despre morala scriitorului se scrie totuși prea puțin acum.

raluca dună

„Iustiniada“ (II)

Obiecte mișcate (II), cel de-al doilea volum al ediției definitive din opera lui Iustin Panța, conține: **Banchetul: echilibrul instabil** (1998), **Manual de gânduri care liniștesc/ Manual de gânduri care neliniștesc** (2000), **Cealaltă obișnuință** (2002) și piesa de teatru **Strada Euclid nr. 8, Familia M** (1998). Toate acestea au o miză filozofică mai accentuată, concretizată în preponderența discursului reflexiv-eseizant asupra celui exclusiv poetic. Spre exemplu, **Banchetul** este un dialog după modelul celui platonician, între două persoane cu identitate incertă, probabil un dialog interior dramatizat, între „eu“ și „celălalt eu“, văzuți din afară, ca „ei“:

„- (...) Iar, cum spune el, adevărul este ceea ce continuă.

- Prietenul lui, M., spune asta. El spune că adevărul este ceea ce se contrazice mai mult.

- Între el și M. este o taină. (...)“

Alte „scene“ de dialog sunt de tipul: „- Mai vreau ceai. - Poftim.“ sau scene lungi, de tip povestire sau în care sunt

cronica literară

discutate probleme de etică etc. Personajele nu sunt niciodată numite, dar deducem, din referiri, că un „el“ este „eu“, iar un alt „el“ este „prietenul M.“ Această deducție ne trimite la piesa de teatru (cu un titlu elocvent), concepută ca un dialog între personaje generice, purtând nume simbolice: „EL“, „EA“, „BĂTRÂNUL“, „POETUL“, „ANDROGINUL“ - probabil măști ale aceluiași personaje din **Banchet** (autorul și mai vârstnicul prieten M).

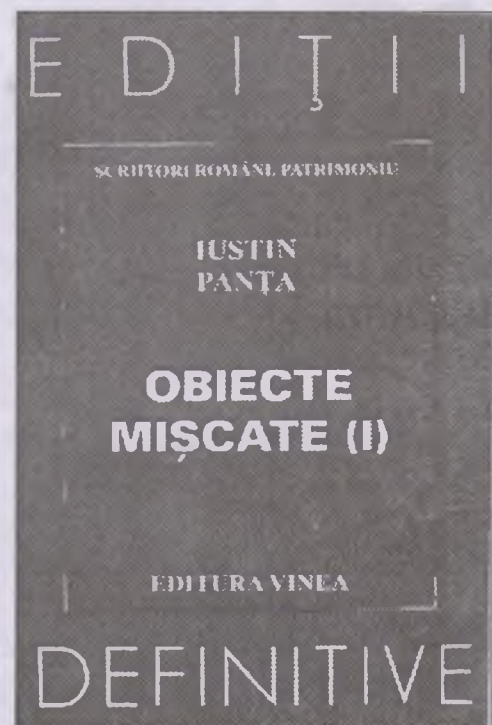
Revenind la **Banchet**, trebuie menționat că acesta nu e, ca materie, o operă filozofică, ci una poetică și autobiografică, însuflețită adesea de patos narativ. Recunoaștem aceeași înclinație către lumea cotidianului, către scenele de interior și deja bine-cunoscutele obiecte (eșarfa vișinie, bomboniera...), care transmit o emoție sau o „stare“. Volumul este organizat în maniera unui colaj de proză epică, proză poetică și reflecție filozofică, un fel de film tăiat foarte diferit, de la fragmente de câteva rânduri la fragmente de câteva pagini. De asemenea, conținutul acestor scene-tăieturi este foarte divers (și, în consecință, și limbajul), de parcă s-ar fi realizat un montaj din filme distincte ca viziune regizorală - întâlnim scena cea mai banală, spre exemplu un dialog de șase rânduri, monosilabic, cu două personaje care beau ceai (scenă-leitmotiv), dar și scena elaborată, narativă sau poematice-fi-

lozofică. Structura textului este însă muzicală, există fraze-idei, scene, obiecte care revin, astfel încât fragmentarismul (formal) se salvează la nivelul semnificației.

Propensiunea către cunoașterea, cât mai „obiectivă“, a adevărului propriu și a adevărului celorlalți - adevărul, în opinia lui Panța, se definește nu prin continuitate, cum crede M. Ivănescu, adesea invocată, ci prin contradicții, prin afirmarea contrariului său - l-a condus pe autor către scrierea unui **Manual de gânduri care liniștesc/ Manual de gânduri care neliniștesc**. Cartea, subintitulată „o încercare de filosofie poetică“, este o didactică personală a lui a-fi-în-lume și a-fi-în-tine, o etică a binelui și a iubirii „celuilalt“ (femeia, fiul, părinții, prietenul, dar nu numai: „celălalt“ este și celălalt eu, malefic, care nu se lasă iubit, construit, îmbunat). **Manualul** propune o etică a acțiunii, a **înfăptuirii**, a împlinirii, care presupune o luptă continuă cu sine și cu celălalt, o luptă „din afară, detașată, strategică“ sau dinăuntru, plină de o covârșitoare forță vitală. Iustin Panța încearcă să se cucerească și să cucerească lumea („a supune“ înseamnă și „a te supune“, spune el), pentru a înțelege, pentru a iubi, pentru a instaura armonia, „echilibrul“, „simetria“ dintre eu și lume, dintre lumea dinăuntru și lumea dinafară. Este o seducție benefică a „celuilalt“, a lumii, o seducție netimologică, care urmărește nu deriva (subiectul se-dus de obiect), ci împlinirea (subiectul și obiectul se unesc). Etica lui Panța unește, paradoxal, doctrina iubirii creștine, eroismul nietzschean și pragmatica unui „curtean“ baroc: smerenie, vizionarism, orgoliu, voința de a fi „propriul tău ideolog“. Autorul **Manualului** este un *zoon politikon*, un *ideolog* al propriei personalități, amintind de Gracián prin elogiul bunului-simț, al discreției, al decenței, al distincției și al generozității. Dar Panța este și un erou nietzschean, conștient de propria valoare, un învingător cu „sistem“, care vrea să se impună, să domine și să cucerească, dar un Zarathustra al iubirii, un războinic al binelui, un ortodox vrăjitor al lumii, care visează „o revoluție a sensibilității, a emoției, a simțirii“, „umanizarea“ unei lumi „dezumanizate“ de „înstrăinare“, „nesimțire“, „lehamite“ - bolile grave ale lumii în care trăim. Salvarea este tot iubirea: iubirea care vrăjește, care transformă, nu doar individul - „iubirea este înainte de toate o experiență arhetipală și doar mai apoi o experiență personală“ -, dar și lumea înconjurătoare, iubirea care se dăruiește și care contopește.

Manualul își propune să „educe“ și să „convingă“, motiv pentru care autorul său are conștiința infailibilă a necesității sale, a imposibilității înlocuirii: „Dacă jocul pe care îl joc este (sau poate fi) jucat și de alții? Dacă da, ar fi un dezastru, dacă nu,

înseamnă aceasta că sunt necesar sau indispensabil?... Doar că eu din neașmănare și incomparabil îmi construiesc temelia.“ **Manualul** este deci nu doar o didactică, dar și un joc imprevizibil între liniște și neliniște - a autorului, a cititorului -, o luptă în care „autorul“ provoacă, strategic, *umanizarea prin sensibilizare* a „interlocutorului“. Nu întâmplător textul se joacă, la propriu și la figurat, între persoană întâi și a doua: „tu“ (un „tu“ impersoanal, reflexiv) îl desemnează pe „eu“, nu neapărat din pudoare sau din voința de generalizare, de *abstractizare a particularului*, ci și pentru că „eu“ și „tu“, autor și cititor, „eu“ și „celălalt eu“, eul și lumea „se clădesc“ unul prin celălalt, se amestecă, trăiesc aceeași dramă a comunicării-comuniune: „Cine (care) pe cine (care) trebuie să salveze? eu pe ceilalți sau ceilalți pe mine?“ „Manualul“ lui Iustin ne liniștește/ neliniștește pentru că ne învață acea responsabilitate orgolioasă a *uma-*

nizării noastre.

Dincolo de dimensiunea filozofică a acestei cărți, aparent eseistice, însă în mod fundamental de poezie, se percepe disperarea lucidă a autorului, pendulând între bucurie și tristețe, forță și slăbiciune, liniște și neliniște. În fond, este un jurnal „obiectiv“ care eliberează ultimul strigăt de ajutor al poetului care va muri, un an mai târziu, într-un accident rutier. Este un document insolit în literatura română, o etică foarte personală și care aspiră la obiectivare, la o dimensiune pragmatică universal-umană, aplicabilă vieții cotidiene, dar și o posibilă etică și pragmatică a scrisului, înțeles ca formă de „strigăt de ajutor“ (orice strigăt de ajutor presupune două persoane, spune Panța, cea care strigă și cea care este strigată, ele se întâlnesc doar în actul salvării). Dincolo de inerențele platitudinii ideatice sau de scaderile stilistice, **Manualul** rămâne un reper profund original în literatura română contemporană, prin încercarea de a construi un sistem poetico-filosofic bazat pe o etică a propriei existențe.

Gnozele Nordului

bogdan-alexandru stănescu

George Vulturescu și-a încărcat ultimul volum de versuri (*Stânci nuptiale*, Editura Princeps Edit, 2004) cu o doză de expresionism destul de puternică și pentru o eventuală nouă *Oaste a lui Igor*. Nu există în acest volum un singur moment de relaxare a versului, tonul este încordat pe întreg parcursul acestei călătorii inițiatice... Ghidul în țara Nordului nu se mulțumește cu o simplă demonstrație, ci ține să supună „turistul” unor experiențe pe propria piele...

Ce este Nordul? Unde se găsește acest țărâm sfâșiat între crimă și Dumnezeu? Ce caută Mallarmé în umbra cuțitului, sau divinitatea în lumina fulgerului? Sunt întrebări care se nasc în urma lecturii, deloc facile, a acestui volum. Sunt coordonate de regăsit în

iluziile sunt definitiv ucise...

„Nu simțiți câteodată un/ cuțit în inimă/ și speriați vă dați seama că/ nu muriți?// E posibil. Pentru că lui/ Dumnezeu îi place uneori să/ ațipească între muchiile imperiale/ ale cuțitului/ acolo unde zarurile sunt doar nisipuri de aur.// Poți muri cu un cuțit în/ carnea ta în care Dumnezeu a/ ațipit?// Poți muri fără ca el să știe?” (*Nisipul zarurilor*)

Dumnezeul nordului este, de fapt, un Dumnezeu veterotestamentar, zeitate unică nemiloasă, capricioasă, răzbuțoasă cu cel ce nu arată destulă râvnă în urmarea căii...

De fapt, acest interminabil dialog cu divinitatea, purtat în mijlocul naturii turbate, îmi pare a deveni sterilă de la un moment încolo. Departe de misterul romantic și amenințător insinuat în sufletul privitorului de peisajul lui Caspar David Friedrich (de pe coperta I a cărții). La un moment dat îți ajunge la os cuțitul Nordului, te saturi și de interminabila meditație asupra cuvântului care taie în carne ca un cuțit și-ți dai seama ca puțină diversitate nu strică. Fie că este vorba de o „monografie” cum este cea de față: „Sus, la focurile Nordului, la/ altarele lor abandonate. În fața mea/ urcă Row, orbul. Păășește egal, ca și/ cum ar călca prin cer sau prin gloduri:/ îi e totuna dacă urcă muntele Ararat sau/ mușuroiul de furnici de pe pagina mea./ El deja îmi descrie versanți diabolici/ ca pe o „poetică a diafragmei”:/ - Știu că ți-ai dori muntele întins ca o/ târfă pe canapea. Să fie aceasta, „ascetismul nostru, canonul nostru?”// Am obosit, zic. cu Nietzsche al tău. Iată hanul unde miroase a ceafă de mistreț și a rufărie curată./ „E mai important drumul decât Ithaca./ n-ai citit asta, râde Row. Dacă ne oprim,/ ajungem. acă mergem ne rătăcim...”

Cred că George Vulturescu ar fi făcut bine să-l asculte pe Row, și să se oprească pentru a ajunge. Așa, s-a rătăcit în propriul Nord. I-au năpădit mușchii, cuțitul și-a tocit lama tot scrijelind ba în carne, ba în hârtie, iar livrescul, interesant la începutul volumului, s-a transformat în intertextualitate iritantă.

De vină este, cred, tentația tot mai multora de a încerca să atingă monumentalul. Fiecare scriitor român încearcă să devină autor de saga, sau să creeze cel puțin un nou *Iosif și frații săi*. Personajul Row citează, de exemplu, într-o singură pagină, Evangheliile, pe Maurice Blanchot, Nietzsche, Saul Below și Georg Trakl... Domnule George Vulturescu, nu este vorba despre un volum de poezie, sau am înțeles eu greșit? Este cumva o variantă liricizată a *Encyclopaedia Britannica* for young writers? Mă tem că o astfel de poezie nu poate fi citită pur și simplu ca poezie și că acest volum face parte din seria celor publicate pentru un eventual premiu sau pentru a fi adăugat la palmare.

În schimb, pasajele de „necromantie” de la Crășma lui Humă, fac parte din altă zonă poetică. Se simte aici puțin Voiculescu, bine asimilat, se simte Blaga, ba chiar și Arghezi,

„Sacerdoți ai focului, lângă cuțit
e rasa mea din Nord.
Pot merge cu ochii închiși, pot sta
Sub cearceafuri, sub frunzarul
stejarului
Dar tot le simt deasupra:
Jivine sătule, îmblânzite - stelele
acestei ore.
Sunt bulbone, tainice viituri în
Răsuflarea lor, sunt miasme și duhori
de
Particule, de nămoluri. La dracu:
Nu de frică e vorba când duci mâna
la cuțit
Ai ajuns la febră, ești în Nord

În Nord fulgerul e vedere de
Dumnezeu
Cuțitul e vederea de Celălalt”.

locuri împăcate frumos, așa spune eu, în totalul liric: „În piei de up am intrat la crășma lui Humă/ în toiul carnavalului. „He, he, ce puicuțe ai adus cu/ tine, craiule, mă înconjoară Timotei și Ioachim./ Într-adevăr, le recunosc de-a dreapta și de-a stânga/ mea: una e fata lui Balie, care s-a sinucis când eram/ copil; cealaltă e Haana din Tireac care ne însoțea la/ stogul cu fân. E una a cărei față n-o cunosc.” Ei, și când credeam că am găsit un pasaj bun, iată cum continuă domnul George Vulturescu: „Vocile din jur spun: „Singurătatea din jur e un vagin în care/ trupul tău alunecă, tremură, fără orgasm...”; „Nu/ târfa e obscenă, ci ochii care- o morfolesc...”; „Dă-mi/ chip, zice a treia. participă la carnaval: nu poți ieși/ din ritual decât parcurgându-l...”. De parcă violența

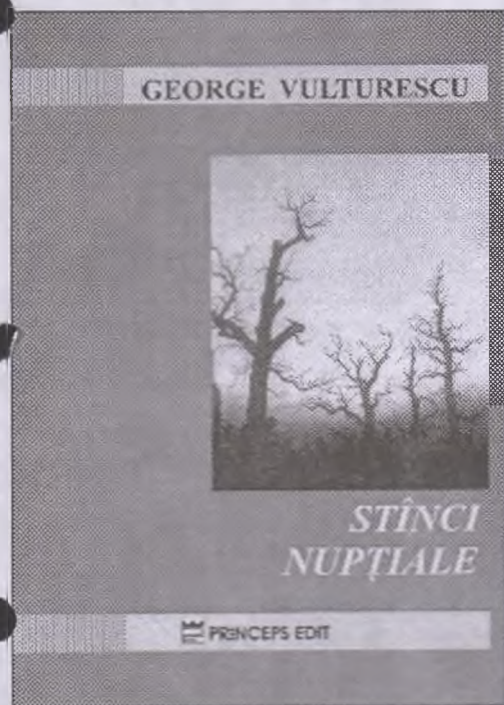
cronica literară

atmosferei create artificial de poezie și-ar fi cerut echivalentul lingvistic pe măsură. „Singurătatea e un vagin...” îmi sună, personal, ca o compoziție îndrăznească de liceean, să-mi fie cu iertare. Iar „concupiscenta vederii”, o mai auzisem undeva... Să fi fost Sf. Augustin?..

Cât despre neostoita filosofare a poetului, „în linie eminesciană”, suferă de monomanie, îi lipsește diversitatea necesară unei adevărate meditații lirice. N-are sprinteneală, ci se mulțumește a murseca aceleași două-trei idei pe parcursul întregului volum.

Volumul se dorește o producție mistică, lucru ce-i reușește pe alocuri, acolo unde gnoza dualistă nu este forțată, și unde poetul îndrăznește să devină epic. În ciuda acestui dualism fundamental, reușită îmi pare discreția cu care Răul este alipit pe trunchiul Binelui, astfel încât să evină imposibilă discernerea lor de către lectorul neofit. La fel de reușită este creionarea acestui Nord sălbatic...

În rest, faceți suma și calculați: „Uneori vine la crășmă și Duko. E pârsoș și cu ochii plini de negură. Vorbește/ răgușit. Oamenii spun că l-au văzut prin/ văioage înconjurat de lupi, mâncând carne/ crudă. Când fluieră vin lupii și-l însoțesc/ sus pe munte, pe potecile sihlelor. Nu/ bea niciodată. Privește doar dansatoarele/ de pe ring. Trupul lui pare un vas în care/ fierbe vederea.”

fiecare poem, adevărate schele pe care se așază carnația a unui lirism urlat. Lipsește în totalitate zona contemplativă a lirismului, locul în care lectorul ar putea să intre în vers ca agresor: cel ce citește acest volum este o victimă sigură a unui expresionism dus până la limitele suportabilului.

„E o ierarhie ceea ce văd astăzi în Nord: mărurile de sub rădăcini, grohotișurile/ se răsucesc și intră aspirate, în pietre./ Înghițite de tăcerea lor vorace./ Vrejurile, trunchiurile copacilor./ lăstărișul și ierburile intră în coaja/ pietrelor./ Totul intră în pietre: aerul, lumina, vântul. Nu mai e nimic decât piatră/ pe piatră.” (*Piatră pe piatră*) Natura e de o sălbăticie înspăimântătoare, împrumută ceva din pornirile criminale ale omului (și reciproc), fiind de fapt mesager al unei Divinități furioase (fulgerul e vedere de Dumnezeu), așa cum omul este lup pentru om (cuțitul e vederea de Celălalt).

Nu vreau să intru în discuții legate de profilul alterității în aceste poeme, dar în mod sigur ea este un accesoriu pentru crimă: crima este singura posibilitate de a accede la intimitatea profundă a celuilalt, la fel cum poemul este crima supremă, fapta prin care

titus vișeu

Anamnesis

Pentru a se evidenția caracterul neobișnuit al realității conținute în prozele lui Edgar Poe ele au fost denumite „povestiri extraordinare“, fapt ce l-a determinat pe Charles Baudelaire să-și intituleze ca atare traducerea sa de la 1854 (**Contes extraordinaires**), prin care a impus pe vechiul continent „imaginația epică“ surprinzătoare a scriitorului american (1809-1849). Nu este mai puțin adevărat însă că și literatura europeană consumase experiențe similare prin E.T.A. Hoffmann (aflat în căutarea unui „elixir al diavolului“ - în **Die Elixiere des Teufels**, Thomas De Quincey (autor al **Confesiunilor unui opiomn englez**), ori prin „povestirile imorale“ din **Champavert, contes immoraux**, ale lui Pétrus Borel, cel supranumit *le Lycanthrope* și pe care Baudelaire îl prețuia nespun pentru umorul negru și propensiunea onirică a scrierilor lui. Nu putem uita, evident, din această sumară trecere în revistă a acțiunii literare de „devastare a realului“ prozele lui Nikolai Vasilievici Gogol din **Arabescuri** (1835), între care se distingeau **Nasul** și **Mantaua**. Întâmplare sau nu, patru ani mai târziu, dincolo de ocean, Edgar Allan Poe apela și el la subterfugiul „arabescului“ pentru a-și legitima viziunile „eretice“ la adresa realității (**Tales of the Grotesque and Arabesque**). La toți acești scriitori (ca și la alți mulți alții, desigur) frontiera dintre vis și real se vedește extrem de subtilă, permițând transferul perant al lumilor, de o parte și de alta, fără a produce confuzii în receptarea mesajului.

Literatura secolului XX avea să valorifice din plin căile deschise de ilustrații înaintași, permițând constituirea unei modalități principale de sondare a realității conținute prin imateriale proiecții ale visului și chiar ale „nălucirii“. Avem de-a face cu o veritabilă „filosofie a compoziției“ cum ar fi spus același Edgar Poe, preocupat mereu de intuitivitatea artei. Literatura română a valorificat din plin potențialul magic al închipuirii, ca rezervă vitală a realității, de la Eminescu (**Cezara, Geniu pustiu, Insula lui Euthanasius**) la Mircea Eliade și V. Voiculescu, iar de la aceștia la Eugen Uricaru și Marius Tupan.

Un recent „fals Roman de călătorie“ intitulat **Obsesia** (Editura Semne - 2003), purtând semnătura lui Daniel Tei, pune în mișcare acest carusel, angajând deopotrivă, într-o complicată ecuație a imaginarului, realitatea cea mai frustră cu incontrollable teritorii ale imaginației. Povestea autorului e - cel puțin aparent - de o deconcertantă simplitate. Un reporter (care a avut șansa de a scăpa dintr-un accident aviatic grație renunțării la bilet în favoarea unei colege) se deplasează într-o așezare de provincie pentru a interviua pe directorul unei instituții spitalicești care, în timpul său liber, joacă șah, sportul acesta al minții aducându-i frumoase consacări, până la obținerea unui titlu de

vice-campion național. Invitat de secretară să-l aștepte în biroul directoral pe noul Capablanca în halat alb (întârziat la întâlnirea fixată), reporterul este abordat cu aplomb de un bărbat tânăr, presupus a face parte din personalul medical și care, după o scurtă conversație rutinieră începe relatarea unei istorii turistice, petrecută în Tunisia, țară aflată - prin miracolul dezvoltat de proximitatea deșertului - sub autoritatea fantomatică a fenomenului Fata Morgana. Din frazele sale, cât se poate de logice se țese treptat o stranie poveste de dragoste cu o fascinantă doamnă corsicană, aflată și ea în vacanță în cocheta stațiune turistică de la marginea pustiului. Evoluția simțămintelor este supusă unor magice ritualuri ținând deopotrivă de Eros și de Thanatos. Nu vom insista asupra povestirii în sine, plină de farmec și de culoare locală, derulată în acel „leagăn blond“ (*blonde berceau*) al Mediteranei despre care scrisese cândva cu chthonică iubire Albert Camus. Vom aminti aici doar jocul continuu al aparențelor și esențelor, într-o succesiune admirabil gradată de noul narator (cel dintâi, reporterul retrăgându-se cu totul, până la apariția directorului spitalului). Lazaretul se dovedește a fi unul destinat bolnavilor psihici, în care cândva s-a practicat probabil și celebra operațiune a spălării creierelor la comandă politică, iar protagonistul aventurii mediteraneene narate voluptuos - cu o fantastică precizie a detaliului - este în fapt un pacient internat aici pentru crimă. O crimă simetrică celei pe care el însuși o va relata, cu lux de amănunte, ca aparținând unei alte persoane (dar cu semnalmamente coincidente) într-un cu totul alt areal. Evident, nici reporterul, nici medicul și, cu atât mai puțin pacientul (avându-și fiecare „son double“ mai mult sau mai puțin

activ) nu vor putea desluși misterele unei lumi prin care trec - rând pe rând - cu partea lor de contribuție la amplificarea tainei. Și pentru ca nedumerirea să fie și mai deplină cititorul va identifica vrăjitoarea berberă la care se face referire în cuprinsul narațiunii în chiar fotografia de pe coperta volumului, totul începând cu chipul, veșmintele și cu uneltele magice corespunzând descrierii sale din acest „fals Roman de călătorie“. O carte scrisă cu evidentă ductilitate stilistică, reușind să îmbogățească literatura genului. O carte menită să creeze cititorului senzația că până și realitatea cea mai brutală poate suporta comoția aptă să-i dezorganizeze logica - considerată inalterabilă. Căci această logică este cel mai adesea una a disperării și-a suferinței. Adevărul este că, datorită literaturii, simțurile noastre au devenit - cum spunea atât de frumos Paul Claudel - „permeabile și străvezii pentru spirit“ făcându-se să distingem între Timp și Istorie până a înțelege că „lumea e însă virgină, virgină ca-n prima ei zi“ (**Cinq grands Odes**).

galaxia cărților

Obsesia lui Daniel Tei este o carte în care adevărul ia rând pe rând înfățișarea îngerului și-a demonului noii civilizații umane. Pe fundalul ei amplu de desfășurare (abolirea distanțelor, noile posibilități de comunicare) continuă să se manifeste aceleași necunoscute ale sufletului omenesc dintotdeauna, aceleași pete necunoscute de pe harta pe care nimeni n-a scris vreodată nici măcar *hic sunt leones* - cum se scria în vechime pe proiecțiile cartografice ale teritoriilor neinvestigate. Și, poate chiar de aceea, laserul închipuirii operează tot mai profund prin țesuturile bolnave ale realității, mai ales că „în patrimoniul său genetic omul nu are nici complex instinctiv, nici idee înăscută“ (Pierre-Paul Grassé: **Toi, ce petit Dieu**). Ceea ce poate produce speranța unei noi „hominizări“ a planetei, trăind astăzi din plin panica autodistrugerii sale.

1) **Sens interzis**
(Liviu Capșa),
Editura Cartea
Românească

4) **Orașul cu umbre
amare**
(Emanoil Toma),
Editura Premier

2) **Port rănile tale**
(Eugen Evu),
Editura Cogito

5) **Nesfârșit**
(Veronica Teodorescu),
Editura DU STYLE

3) **Gelu Barbu, ritmul
sentimentelor**
(Antonio Pita
Cárdenes),
Editura Cartea
Românească

6) **Antologia poezilor
plenicieni**
Editura Granada

Uniunea Scriitorilor din România, cu membrii ei, precum și aceia care se cred scriitori sau încearcă să dobândească recunoașterea oficială prin aderența la această asociație profesională, dar și acei care abia își elaborează neștiutele capodopere care le vor schimba mai apoi statutul au intrat în febra care precede conferința națională, pregătită de multe alte evenimente și apeluri, alături de ceea ce e în drept să facă oricine, adică să slobode comentarii. Îmi arog mai mult decât orice altceva, mai mult decât orice pretenție, tocmai acest drept din urmă. Și o voi face pentru că acum mulți ani am uzat de el, încât cititorii mai vârstnici poate știu că debutul meu la noua serie a „Luceafărului” a însemnat iscălirea câtorva articole în această revistă în care puneam multe probleme în interesul obștei, și pe care azi le privesc cu melancolie. Nu le-am republicat nicăieri, dar am păstrat în cele ce au urmat unele idei, nezdruncinat în convingerile de atunci, rămase și acum. Pe cale orală le-am transmis lui Laurențiu Ulici, care m-a convins că în teorie aveam dreptate, dar sub aspect practic ele nu sunt aplicabile dată fiind situația din țara noastră și gravele sechele ale regimului precedent, stăpânind regretabil opinia comună.

opinii

El a avut dreptate, cum am și recunoscut-o, deoarece eu pledasem în spirit liberal, presupunând în viitorul apropiat (care acum e un trecut cam îndepărtat) o schimbare de mentalitate și o evoluție rapidă a statutului nostru spre liberalism, economie de piață și descentralizare. După cel mai fericit model, cel actual occidental. Realitatea m-a dezmințit: după ani de zile de oscilații și de batere a pasului pe loc, avem un regim etatist, persistă mentalitatea paternalistă, iar conducerea politică a țării se află în mâna unor formații dominate de spiritul totalitar, care numai că nu declară de-a dreptul în stil mussolinian: totul în stat, nimic în afara statului, nimic împotriva statului. Se proiectează instituții culturale gigant pentru a întinde dominația și asupra acestui sector prin excelență imprezvizibil, pentru că nu poate fi decât al libertății; de la control până la aservire nu mai e decât un pas; independența, așa de mult visată de orice creator, nu se întrevește și acolo unde mai există e pe cale de a dispărea sau de a fi anulată prin echivoci și relații de subordonare camuflăte. Conducerea Uniunii nu poate ocoli realitatea de fapt: cred că, din păcate, datorită mentalității celor mai mulți membri, un vot oricât de liber ar duce Uniunea foarte aproape de a deveni în fapt o instituție de stat.

Trecutul și venitorile

alexandru george

Printre constatările surprinzătoare făcute de mine e că în anii din urmă, deși „prestația” publică a scriitorilor a fost discordantă, sau măcar barocă, atunci când nu s-a dovedit jalnică, prestigiul lor și al Uniunii n-a scăzut; pentru mulți naivi, mai ales pentru aspiranții la titlul de membru al Uniunii, deși nu mai acordă, pentru că nu mai poate, mari avantaje, e râvnită, și ierarhiile în cadrul ei sunt recunoscute. Iar în faza actuală trebuie să ne resemnăm, noi cei ce gândim altfel, că măcar nu e așa de rău. Căci ar putea fi într-un viitor mai îndepărtat.

În timpul comunismului organizația de breaslă a evoluat de la o grupare de activiști restrânsă care lucrau și luptau pe „frontul literaturii” la o mult mai largă asociație cu caracter profesionist verificat și verificabil, căreia regimul i-a îngăduit o oarecare autonomie pe măsură ce „ideologicul” ceda și se reducea la niște indicații generale, mult mai acceptabile, fără prea mare legătură cu marxismul inițial, cucerind mult mai multe adevăruri. Iar când a survenit supărarea autorităților, ele au procedat nu prin condamnări și excluderi ca pe vremuri, ci prin blocarea intrării în Uniune, prin îmbătrânirea și sufocarea ei lentă, compromițându-i viitorul mai mult decât sorgintul.

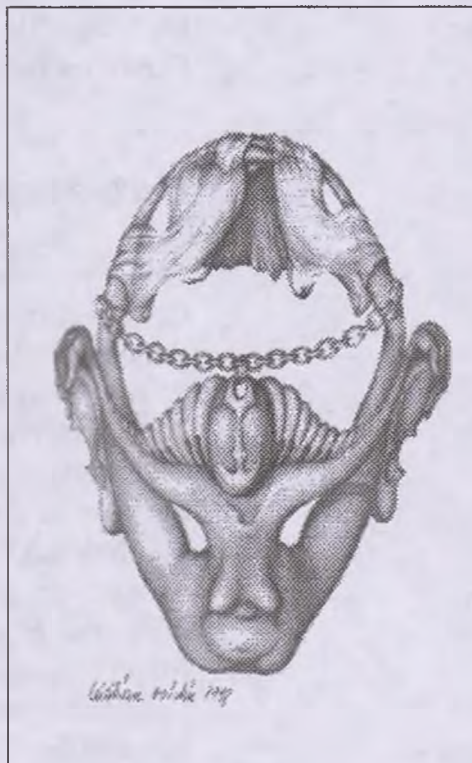
Totul a explodat în decembrie 1989 și un mare număr de tineri, dar și în genere de nemulțumiți, de încă nu acceptați care formau de ani de zile o lungă coadă cu

șanse restrânse de primire. Regulamentul unei politici de „deschidere” nu poate fi decât diluarea componenței, ceea ce va duce fatal la pierderea oricărei semnificații de ordinul selecției. Cine nu va fi membru într-o țară în care tot cetățeanul e născut poet? Secția respectivă la Uniunea Scriitorilor va trebui să numere 23.000.000 de membri, adică ceva mai mult decât cei vaccinați de variolă. (Reintroducerea stagiaturii și o mai atentă examinare a operei solicitanților ar mai stăvili puhoiul, măcar i-ar amâna invazia.)

Ne aflăm și din alte puncte de vedere într-un moment de răscruce; viața tuturor scriitorilor depinde de situația politică generală, de rolul statului, de raporturile cu puterea, de sprijinul celor puternici, din afara sferei lor profesionale. În plus, economia de piață a făcut din scrisul românesc o afacere nerentabilă care nu e în puterea Uniunii să fie decât ajutată, nu întreținută în total cu respirație artificială. Sursele de venit, chiar dacă vor spori, nu vor fi îndestulătoare pentru noii pretenedenți, chiar dacă i-am calcula doar pe cei merituoși. Situația de pensionari nemulțumiți și cârtitori pe care unii colegi ai noștri și-au asigurat-o în comunism a dispărut odată cu acesta -, dar și puțința câte unui scriitor foarte activ și dispus să se mențină în regim de austeritate fără a fi „încadrat”, precum iscălitorul acestor rânduri.

Dar, revin la marele câștig ferm, dovedit inalterabil, deși continuu amenințat: prestigiul. Grație lui, prin Uniune se va vărsa ceva din munificența noilor posedați, bancheri, oameni de afaceri, șefi de industrie, filantropi fanteziști. Se constată că măcar până în clipa de față premiile Uniunii Scriitorilor, oricât de violent contestate, sunt cele mai just distribuite, ele corectând mult din situația lamentabilă că scriitorilor nu le mai revin justele remunerații, banii încasați neajungând decât pentru pregătirea volumelor în vederea tipăririi, în cazul că sunt acceptate de câte un editor.

Desigur că și la acest punct, ca la oricare altă activitate desfășurată în spirit democratic ar trebui respectată alternanța celor ce decid precizarea situației lor de mandatați pentru ocazie, chibzuita alcătuire a juriilor și excluderea cumulului de funcții.

Nopti albe

Ar mai fi fost
câte ceva de făcut.
Un zmeu înălțat
pe cerul de plumb
pentru nopțile albe
ale inocenților
martirizați.
Ori zâmbetul tău uitat
în anotimpul pierdut.
Dar nu, mai bine nu!!
E o feerie în *leningradul* absent;
fărâme și așchii mincinoase,
mici amănunte
rătăcite printre alte detalii,
semnificative
de altfel.

Doar timpul

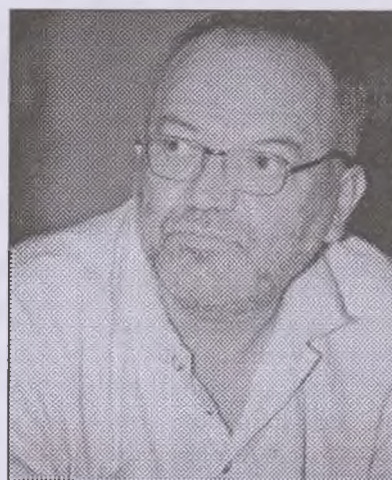
Rămăsese doar timpul cernit
prin sita deasă a sentimentelor contrazise.

Rămăsese doar apa morților
cărată cu găleata spartă
și apoi bătută, cu înghițituri mici,
până la pierderea oricărui sens,
până când pielea se desprindea
în fășii lungi, de culoarea rubinului topit.

Restul e doar amintirea -
pleoapa închisă peste mici trădări.
Restul e doar refuzul de a ști
că, altfel, nimeni, dar nimeni,
niciodată, n-a fost mai aproape
de tine, de noi, de iubirea aceasta,
nesfârșită...

Talisman

Mi-e atât de drag de tine, iubito
Încât dimineața, când îmi acopăr ochii,
Adulmec parfumul pielii tale, rup
Din imaginea ta fărâme, și le înghit
Nemestecate, să te naști acolo, în mine
Să fim suflet în suflet, sânge în sânge.
Mi-e atât de dor de tine, iubito
Încât nopțile, când îmi așez capul
Pe pernă, un fier înroșit, incandescent
Îmi sfredelește gândurile, le face jar
Cu flacăra albastruie, viu până în zori
Sunt atât de singur de tine, iubito
Încât în jurul meu se întind câmpii de cenușă,

valentin mihăescu

Păsările cad secerate din zbor, aerul îngheață.
Prinzându-mă, gâza efemeră, în chihlimbarul timpului.

Rugă

Noi vă iubim, Doamnă, profund,
Tot mai adânc, și mai adânc,
Până la capătul răbdării
Până la limita de sus a mirării.
Noi vă iubim cu maximă încrâncenare,
Cu sufletul pe masă, cu sfânta disperare
Și vă rugăm să ne păstrați o clipă
În amintirea Dumnevoastră, fără frică
Nici de durere și nici de trădare,

Să mințiți, atâta doar, cu îndurare.

Sens

Un început de gând bun,
Cărare regăsită în pustiul înțelesurilor.

Cât despre...

Cât despre celelalte lucruri, eu
Ce să mai spun? Aș zice doar că marea
Da, cred că doar marea ar mai putea
Să adune într-un loc, într-un singur loc,
Apa sărată din trunchiul demult
Carbonizat.
Cât despre... ce să mai vorbim..
Mai bine să cântăm, diminața, la prânz
Și seara: cui îi trebuie ce?
(se repetă, până ce, fiecare dintre
cei prezenți reușește să învețe)
După aceea, se poate, dar numai întâmplător,
Să încercăm împreună, eu și tu.

Elogii n-ar fi nimic neobișnuit pentru noua carte a criticului și poetului Valentin Tașcu, ar fi fost extrem de... *banal*. Au mai scris și alții elogii, Erasmus, de exemplu. Dar pentru a ieși din *banal*, căci nimic nu pare să-l oripileze mai mult, el inventează, inteligent, și propune un antonim pentru eseu - *dezeseu*. Bașcălios și ironic, își conține seria de patru elogii (banalul, gafa, penibilul, impotența) ca o piesă muzicală *intimă, de cameră* - cvartet 1-4. Ceea ce și-a propus să obțină prin titlu -atenția, bunăvoința, curiozitatea cititorului - a reușit. Înțelegem că *dezeseurile* nu sunt niște eseuri obișnuite, *banale*, adică niște exemple, niște mostre de cultură (cultura fiind tot ceea ce ai păstrat după ce ai uitat totul), rezultat al unei călătorii prin diferite domenii, legând idei, apropiindu-le, confruntându-le. Ele sunt *dezeseuri* pentru că subiectul e tratat fără gravitate (sau cu o gravitate bine disimulată), cu lejeritate și accentuată predispoziție ludică. Autorul e un *homo ludens* care descoperă pentru sine și pentru alții polivalența jocului.

Preferința pentru banal are o justificare forte: "dacă n-ar exista *banalul*, n-ar exista nici *exceptionalul*, *ilustrul*, *formidabilul*, *fantasticul*, *genialul*" (p.6): banalul e "punctul de referință", banalul e însăși viața, încât "a nu face elogii banalului înseamnă a nu elogia însăși viața" (idem). Viața nefiind altceva decât "O sumă interminabilă, agasantă de banalități" (ibidem). Adulată, în existența de toate zilele, *banalul* se confundă, pentru oamenii banali, care exclud *genialul* și *genialitatea*, excepțiile din socotelile lor, cu *esența*. Esența vieții lor este *banalul*, nimic altceva, viața cenușie, banalul intrând obligatoriu în "principiul au-

stop cadru

toconservării specific umane."

Descoperirile care au schimbat viața omului (becul, trenul, avionul etc.) sunt *rupturi*, excepții în banal, repede banalizate și ele pentru a crea terenul pentru alte excepții, alte banalități. Lanțul e fără sfârșit.

Afirmațiile șocante tind către cinism. Ironia insidioasă, caustică susține acest cinism, proba de foc, provocarea oricărei inteligențe, cum spunea Valéry. Enunțul mimează logica, se joacă de-a logica, autorul - *dezeseistul* - se folosește de stilul indirect liber (v. p.14. **Banalul ca formă de existență**). El stabilește tipologii ("individul banal e nul și neavenit, el nici nu există"), analizează *banalitatea* în sentimente, în societate, în istorie, în om, între oameni. Concluzia este că banalul e etern, "peren și invariabil", un sentiment, o categorie *dată* în afară de timp și spațiu". În raport cu esteticul, banalitatea e superioară prin permanență. Valentin Tașcu are plăcerea paradoxului ca La Rochefoucauld, a afirmației șocante. Între banal și excepție, capodopera "nu poate nimeri să o dea, nici nu-i este *dată*, ci este selectată prin hazardul timpului și prin capriciile comunității receptoare" (p. 20). Secretul (v. Brâncuși, Rodin etc.) este asumarea banalului, șlefuirea lui. Prin banal la excepțional, acesta e traseul pentru a ajunge la capodoperă.

Din banal iese doar nebunia, care poate fi o față a realității, chiar fața ei *reală*, cum susțin unii (Th. Mann, T. Williams etc.). Paradoxal, în acest fel, nebunia se banalizează și ea.

Banal e sinonim cu mediocru în sintagma individului banal, banalitatea ține de spirit, de intelect, nu de materie, de corp. *Frumosul*, *urâtul* sunt excepții. Aglomerarea frumosului sau urâtului conduce spre... banalizare. Inviaza concursurilor de frumusețe banalizează frumosul, care ar trebui să rămână o excepție.

Fără complexe despre capodopere

ana dobre

Într-un stil scilpitor, uimind prin afirmații deopotrivă șocante și malițioase, *dezeseul* despre gafă e un spectacol de o rigurozitate, care, mimând seriozitatea, provoacă, prin înșiruire de gafe în cascadă, râsul deconcertant. Iată, realitatea poate fi văzută și așa - printr-o/ca o istorie a... gafei.

Ca să ne inițieze și provoace, autorul mărturisește abrupt și tranșant: "Falnic este doar cel care dă cu băta-n baltă" (45). Gafele aparțin unor "maestri practicieni", specificitatea lor fiind dată de faptul că "nu se devalorizează niciodată, nu sunt corodate de timp", mărindu-și forța de atracție "prin fantezia nelimitată a colportorilor, repovestitorilor", pe măsura trecerii timpului.

Vorbind de "empiriocriticismul" gafei, *dezeseistul* propune o întregă clasă: gafa domestică, intelectuală, festivă, gafa de protocol, gafele istorice, gafele naive, economice și sociale, gafa afectivă și naivă, gafele de societate, gafe estetice, gafa biblică prin care Adam și Eva au fost izgoniți din paradis, gafa căreia îi datorăm evoluția, viața aceasta.

Din punct de vedere fiziologic, gafa este intrinsecă, intrând chiar (e o posibilitate!) în "componenta hemoglobinei", corpul uman fiind o "sumă de gafe tehnice", gafe care-l fac pe om "mai slab și mai neajutorat decât calul, pisica sau câinele", dar tocmai de aceea, "mai interesant".

Demontându-i mecanismul, se ajunge la concluzia că "gafa nu este ceva în sine, nu se bazează pe conștiință și intenție" (p.69), e declanșată din exterior, având la bază un conflict, căci nu există gafă în absența unui gafeur, "un individ elegant" căci nu pot exista gafe "în zdrențe sau în haine murdare", nu oricine are dreptul la gafe chiar dacă sunt, *gafe minore, maxime sau minime, inventate sau provocate*. O condiție *sine qua non*: pentru ca gafa să fie memorabilă, gafeurul trebuie să fie celebru! Păstorel Teodoreanu e un exemplu, dar lista e mult mai lungă. Iar pentru a păstra întreg farmecul gafei, să nu uităm: "Gafa trebuie doar făcută, nu și desfăcută!". Se pare că viața noastră are în punctul ei de pornire nimic altceva decât o gafă! Multitudinea de sensuri în registru ironic, malițios sau sarcastic, găsită de *dezeseist* poate fi oricând completată, revăzută, adăugită de el sau de alții.

Indemnul "Gafați, oameni buni, stimați *concețâpeni*, dați cu băta-n baltă, pentru a fi *falnici!*" nu e o concluzie, ci un "apel final", un fel de râsu'-plânsu' pentru a nu ne lăsa copleșiți de vremuri.

O viziune în negativ asupra vieții contemporane și nu numai, găsim în **Elogiul penibilului** în stil "allegro ma non troppo". Pomind de la ideea că există o artă de a fi penibil, *dezeseistul* consideră că "Extraordinar este doar ceea ce este penibil", că, de altfel, "ceea ce strălucește doar, fără umbra discretă a *penibilității*, își pierde cu timpul, uneori repede, lustrul și devine fapt natural, intră așadar în cotidian" (p.89). Napoleon spusese că de la sublim la ridicol nu e decât un pas. Făcând "elogiul penibilului", Valentin Tașcu îl consideră *extraordinar* și îl definește astfel: "... un act voluntar, profund conștientizat, dar cu aparență de inconștiență; involuntarismul lui este trucat, mascat, prin decuparea ultimei părți din construcția sa, tocmai aceea care elimină cauzele. Păstrând doar efectele" (p.102).

Și pentru că există o artă de a fi penibil,

există, de asemenea, și penibili de geniu: Teodor Mazilu (care a adoptat penibilul ca mod de viață), Einstein, W. Faulkner, Salvador Dali, Cleopatra sau Napoleon. Între gafa și penibil există o legătură, nu doar de tonalitate, dar și de intensitate. Înrudit cu gafa, penibilul e "un act original", având, ambele, "rădăcini ancestrale, mistice chiar". Penibilul se desparte de gafă, după cum se desparte de banal, căci "starea penibilă nu trebuie să fie însoțită de gafe". În cazul lui Macedonski, de exemplu, "penibilitatea i-ar fi întreținut gloria, dar gafa i-ar fi diminuat-o substanțial" (p. 112). Alte delimitări punctează: "Gafa e ceva complex și depinde de prea multe conjuncturi. Ea provoacă iritare. Penibilitatea e simplă, domestică, nu depinde decât de individul care o reprezintă și provoacă (...) afecțiune" (p. 111). Un lucru e clar: penibilitatea e apanajul omului superior! Nu oricine își poate permite să fie penibil! Și încă ceva: "Nu *opera* trebuie să fie penibilă, ci *viața* celui ce-a scris-o" (p. 133).

Penibilul și penibilitatea, gafa și gafeurile sunt sarea și piperul vieții, altfel, fără "contextele penibilității", am fi rămas "cu o galerie infinită și uniformă de oameni modești și ubilabili" (p. 97). Înțelegem că, într-un fel sau altul, toți oamenii mari au practicat penibilul - Diogene, Newton, D'Alembert, plus atâția alții. Și aici lista este deschisă.

Aproape toate categoriile socio-profesionale sunt penibile sau au partea lor de penibil căci "în artă, cine n-are curajul să fie penibil, n-are nici un viitor" (p. 141). O clasă aparte o constituie *penibilul politic*, „capabil să provoace și să producă istoria“.

Elogiul impotenței se realizează în stil *maestros*, distingând, natural, între *impotență* și *virilitate*, și considerând că impotența ca și penibilul sunt "calități elitiste, greu accesibile claselor inferioare". Iarși: nu oricine își permite să fie impotent, doar aleșii! Există o *potență* biologică, sexuală care, paradoxal, nu duce la fericire și o *impotență* de aceeași natură care aduce doar beneficii - și fericire, și urcuș în carieră, în ierarhia socială și politică. Există o *potență* și o *impotență* intelectuale, nu neapărat în raport de inversă proporționalitate. Se cunosc cazuri de *potenți* geniali (Hemingway, Tolstoi...), dar și de *impotenți* carieriști. Se pare că între potența fizică și cea intelectuală, artistică există a legătură secretă, una stimulând-o pe cealaltă; arta fiind salvatoare pentru că este "o formă salvatoare de iubire" (p.175). Se pare, de altfel, că "singurul sector în care *potența* a jucat un oarecare rol pozitiv este cel al artelor". Există, în zilele noastre, nu numai o preocupare pentru sex, ci o obsesie. Autorul e un intrigant al vorbelor, un Iago al cuvintelor: le întoarce pe o parte și pe alta, le răsuțește, iar ele îl susțin în paradox și-n silogism și în sofism și-n cazuistică.

Dezeseurile lui Valentin Tașcu, incitante, paradoxale, pline de vervă intelectuală și umor, sunt o lectură dătătoare de delicii intelectuale, uimind prin aria largă a informației, prin lejeritate în spațiul culturii, prin permanenta predispoziție ludică. *Dezeseistul* e un drăcușor care râde mereu de lucrurile serioase și detaibuizează tot ceea ce, prin lipsă de reacție și curaj, s-a constituit ca tabu.

ION ROȘIORU

Deși vremurile se schimbaseră mult o dată cu venirea comuniștilor, Stanciu Găman părea să nu prea țină cont de ele și să ducă mai departe tradiția de bătauși a celor, deloc puțini, care purtau acest nume și pe care începeau să-i mănânce hârșiiile pe la toate horele, balurile, nunțile și clăcile, de nu cumva și pe la priveghiurile ori parastasele din împrejurimi, cale de zece sate. Crășmarilor, proprietarilor de saloane și, mai nou, directorilor de cămine culturale li se făcea negru în fața ochilor doar când auzeau numele lui promovată de orânduirea roșie paznic de vânătoare. Descinderile lui pe la petreceri se soldau întotdeauna cu capete sparte, cu geamuri făcute praf și cu mobile

cerneală proaspătă

sfărâmate. Nimeni nu putea să-i facă nimic. Oamenii în albastru ridicau din umeri și, cu toate că se declarau ateii convinși, asta dând bine la funcția exercitată cu zel zi și noapte, își dădeau caschetele pe ceafă și ridicau nepuțințioși ochii spre cerul din care-l fugăriseră pe Dumnezeu. „Omul partidului, mde!” păreau să spună ei când vreunul dintre cei cotonogiți ar fi avut proasta inspirație să facă vreo reclamație la post sau să depună vreo plângere la Comisia de împăciuire, înființată pe lângă Sfatul Popular spre a mai desconggestionea sălile și curțile tribunalelor propriu-zise. Și ocrotitorul sălbăticiunilor din ținut își sporea nestingherit faima de tulburător al distracțiilor rurale altminteri pașnice și previzibile în monotonia lor. Apărea, indiferent de anotimp, în ținuta sa de doc albastru închis: haină cu nasturi de alamă galbenă, atât pe piept, cât și la buzunarele cu clapete, cât și epoleți, pantaloni bufanți excelând prin îngustime că te întrebai cum i-o fi îmbrăcând sau dezbrăcând, meniți parcă să-i pună în evidență subțirimea țurloaielor strangulate încă o dată în cizme ofițerești din piele maronie de vițel. Semăna cu un bristac, deși doar pălăria și cămașa îi erau din recuzita pădurarilor, dacă își poate imagina cineva - încă nu se purtau pe atunci desenele și filmele de animație - un batracian în stare bipedă. Nu-i dăduseră pușcă, asta ar mai fi lipsit la repezecinea cu care îi sărea țandăra din orice și i se punea pata pe oricine, dar, în zilele de vânătoare organizată de câteva ori pe an, la ceas permis de lege și de datini, i se împrumuta una din recuzita de protocol a Ocolului Silvic și, probabil, o centură cu cartușe oarbe, rolul lui rămânând și aici cel de protegitor al lighioanelor statului ce-l făcuse lefegiu. În intervalele dintre escapadele cinegetice ale mai marilor pădurilor și apelor socialiste, vajnicul

Paznicul de vânătoare

scandalagiu își purta cu mândrie, pe mâna stângă îndoită din cot, cârja subțire de oțel strălucitor nu se știe dacă lustruit și altcum decât pe cocoșele celor cu care se încăiera cel puțin o dată pe săptămână pe la chiolhanuri sau pe la jocuri de cărți.

Fusese împrumutat cu pământ boieresc și, prin anii '50, își durase o căsuță cochetă, cu ușile și cu giurgiuvele ferestrelor vopsite în albastru, exact la poalele boldanului pe care se aflau ruinele unui vechi castel în jurul căruia ar fi urmat să se catalizeze o stațiune balneoclimaterică. Profitase, apoi, de prezența pe Meledic a echipei de petroliști ce explorau ținutul și-n vremea cât foraseră îl corupsese, c-o juma' de rachi, pe buldozerist să-i sape în fața casei un lac pe care-l populase, nimeni nu pricepea cum și de unde, cu cele mai felurite și năstrușnice specii de pești pe care i-ar fi hrănit ca pe porci cu tot ce-i prisosea pe la bucătărie.

Fratele meu și colegul lui de tură la brutăria din Lopătari se pomeneau des cu el, ca și cum ar fi fășnit din pământ, eventual din țeava de canalizare, tocmai când scoteau pâinea din cuptor, deși pe ușa de la cocătorie scria că accesul persoanelor străine era cu desăvârșire interzis. Dar cei doi sfârșiseră prin a se obișnui cu vizitele lui inopinate și chiar se întrebaseră, glumind, dacă nu cumva insul cu fața pergamentoasă și dinți ca de castor nu venea să se intereseze de soarta șobolanilor care bântuiau bulanjeria și-și ridicau tributul de cum le venea bine, dat fiind că, lucrându-se în două schimburi, mai tot timpul era cineva prin preajma aluatului, a sacilor de făină și a pâinii care, cu cât era mai cartelată și mai drămuțită, cu atât te îmbăta mai tare cu aroma ei și te frustra anticipat de toată cota de salivă pe cel puțin o lună din clipa în care boarea fierbinte îți brăzda câmpul olfactiv. Și jimblarii nu doar că-i umpleau rucsakul cu pâine rumenită, aleasă pe sprânceană, ci îl și mai cinsteau din țuica primită ciubuc până atunci. Brebul, fericit, le făcea invariabil aceeași și aceeași invitație fascinantă, parcă spre a spulbera din față orice insinuare că și-ar fi ridicat cumva, Doamne ferește, taxa de protecție:

- Nicușor și Gigeluș, când aveți timp și plăcere, urcați până la mine, cu undițele, dacă aveți, dacă nu vă dau eu din cele confiscate de mine, și pescuiți cât aveți voi chef, o găleată-două de pește tot unul și unul, să știți că trage vârtos, nu-i ca la Lacu-âl Mare sau ca la Hodoghina de ți se stârpește pisica din curte că n-ai ce-i pune pe grătar!

- Și cei doi hlebari n-au ce face și-n ajunul Bunei Vestiri iau subit hotărârea să urce pe platou. Dau în primire pe bază de inventar la ochi celor care lucrau de zi, se suie fiecare-n mașina lui - nici unul cu permis de conducere - și după ce ies din sat, o cotesc pe Valea Sării. Pietruit de cei de la sonde, drumul e acceptabil și poate chiar recomandat pentru șoferășii ce amână sine die ceasul intrării în legalitate rutieră. Oleacă de cascadorie e chiar în firea lucrurilor și până la marginea Trestioarei cei doi se înviorază depășindu-se alternativ de câteva ori. Râmas pe locul secund, Gigi Simion claxonează disperat și competitorul din față frânează brusc de îndată ce luase cotul de nouăzeci de grade spre Meledic.

- Dom'le, zice blondul, scuturându-și pantalonii, probabil că era ticul lui din brutărie,

pâine avem noi pentru că o să mai rupem din rația porcilor de-acasă, dar de udat gâtlejul nănașului?

Fratele meu se bate pe frunte și arată iluminat spre băcănia care-i doar la zece metri pe drumul ce coboară spre Trestioara.

Sunt primii clienți. Băcăneasa, care se vede de la o poștă că s-a sculat cu fața la cearceaf, nu-i prea bucuroasă de oaspeți la o asemenea oră matinală. Descuie cu greu lacătul uriaș, trage fără entuziasm obloanele scorojite și, postată agresiv în fața tejghelei îi măsoară, ca o pajură sictirită, din cap până-n picioare. Brutărașii se înțeleg din priviri, iau două sticle de coniac la litru și o cutie de findante al căror termen de garanție s-a dus de mulțisor pe Ap. Sâmbete. Oricum, își zic ei, Coana Lucica n-o să facă nazuri, numai neamul prost umblă la dantura calului de haram. Când să iasă din chichineață, își amintesc că n-ar strica nici câteva oachete de țigări și se mai scotocesc prin buzunare după oarece mărunțiș pe care îl aruncă pe tejghea fără să-l mai numere și se îndreaptă spre mașinile lor înfierbântate de urcuș. Panta e acum și mai abruptă și cum nu se poate mai serpentinată. Din malurile defileului oamenii au scos pământ roșu, argilos, pentru pomostitul caselor, sau pentru chirpici, deși nu se prea obișnuiește așa ceva prin partea locului, treaba fiind mai degrabă una țigănească. O singură clipă de neatenție la volan, îndeosebi la coborâre, ar fi suficientă spre a te trezi cu mașină cu tot într-o astfel de scobitură. Și dacă pământul, zdruncinat de impact, s-ar prăvăli deasupra, ăla ești. Până s-ar consuma oxigenul din carcasa de metal, te-ai juca de-a trezitul în mormânt, în cazul în care n-ar veni cineva să te salveze. La toate astea se gândește fratele meu când Dacia albastră din fața lui scrâșnește puternic din frâne de cum s-a așternut drumului care, o dată ajuns la buza platoului, începe să coboare ușor spre cătunul dintre lacuri. Vrând-nevrând, frânează și el spre a evita impactul cu harabaua colegului de ingurgitat monoxid de carbon. Nici o mișcare din partea șefului de convoi. Așteaptă o clipă, poate chiar o jumătate de minut, apoi se dă jos și înaintează spre amic. Îl găsește galben ca lămâia și parcă i-au înțepenit mâinile pe volan, iar acum face vădite eforturi să le descleșteze.

- Un lup mi-a tăiat calea, la nici doi metri și s-a pierdut în păpuși. De n-ar fi fost atât de ogârjit - îi ieșeau coastele prin piele - și dacă nu m-ar fi fulgerat cu privirea aia rugătoare, l-aș fi secerat fără milă, fără să mă mai gândesc la șifonatul mașinii, lucru destul de anapoda pentru unul care covrigește fără carnet!

- Poate-a fost vr'un câine!

- Tot aia e!

- Nu-i nimic: îl rugăm pe paznic să ne dea niște păr să te-afume Veronica trei zile la rând și-ți trece. Imposibil să n-aibă el vreo blană de lup prin casă.

- Ce ușor e să faci mișto! Dar ia zi, ce-ai fi făcut tu în locul meu?

- Eu cred că te-a furat somnul, fie și-o fracțiune de secundă și ți s-au năzărit toate astea. Crezi că mie nu mi se întâmplă când mă întorc dimineața acasă? Să fii tu sănătos!

Cel căinat îl privi neîncrezător și se întinse de se auzi cum îi troznește junghietura gâtului îmbrobonat de sudoare mășcată.

Peste un minut și ceva parca, aidoma unor

ozeniști, în jurul lacului cu apă verde.

Gazda nu se arată deloc încântată de deschidere, oricât de mult se străduia să n-o arata. Doar vederea sticlelor pe care cei doi le proptiră, ca pe niște popice, pe scările de piatră cioplită de italieni (proveneau, indubital, din zidurile castelului vecin), păru să-l mai învioreze și să-l mai îmbuneze un pic. Se tot ținea cu mâna de șale și căuta cu privirea în toate părțile, ca un cocostârce captiv, și se plângea că n-a dormit bine și că i s-a declanșat lombosciatica. Sau, cine știe, poate că se bătuse cu cineva în ajun ori peste noapte: era orice s-ar zice, la vârsta când începi să primești înapoi loviturile pe care le-ai administrat până nu de mult altora.

- V-am adus noi un medicament! încercă oaspetele cu păru încă zburlit ca grâul răvășit de vânt să umanizeze atmosfera și arătase spre butelcuțe, în timp ce fratele meu, dintr-o similiară pornire de captatio benevolentiae, se întorcea cu brațul plin de pâini încă fierbinți.

Guradul ca țurloaiele rășchirate și subțiri ca de brostac nevoit să se mențină în poziție bipedă, își chemă muierea la ordin:

- Lucico, fir'ar mă-ta a dracu' de toantă, adu-ncoa' niște pahare!

Nr ci put să le ia singur pe masa de pe prispă, dar musafirilor trebuia să le fie clar de la bun început cine e stăpân și cine cântă-n așa asta.

Își făcu apariția, în timp record, ca o sopărlă ce țâșnește de sub talpa unui șopron incendiat, o așchimodie de femeie ce, se vedea cât de colo, așteptase porunci în spatele ușii și-i înmână ceremonioasă platoul cu trei pahare. Soțul îl luă și acompaniat de un ușor zăngănit sticlos, de bună seamă că-i tremurau vrejurile, se îndreptă spre lacul care din această parte nu mai părea așa de verde ca la început și le clăți c-o lentoare enervantă, tentat fiind de câteva ori să le șteargă de turul pantalonilor cum, cu siguranță, făcea când era singur, de n-o fi fost cumva o metodă deja omologată de a le mai tăia pofta de băut convivilor și, deci, de a-și spori, implicit, porția sa în cazul în care s-ar fi îngurgittat la paușal.

Ciocniră. De reîntâlnire, chipurile. Lichidul roșiatic părea uleios și se încălzise.

- Rece o să fie mult mai bun! Își dăduse cu presupusul unul dintre pescarii improvizati. Ce-ar fi să băgăm una în lac?

- Numai că trebuie s-o legăm c-o sfoară. Altminteri o rostogolesc pești și o ascund în șamoi de nu mai dai de ea până la Judecata de Apoi! Nici nu vă-nchipuiți ce deștepți sunt, mănă-i-ar tata de ghiduși și de zurbagii ce sunt!

Cei doi se uită unul la altul, neștiind dacă amfitrionul glumește sau vorbește serios. Acesta sesiză suspiciunea privirilor care-ncercau să-l prindă în plasa lor și continuă răspicat:

- Pe cât facem pariu?

Suspiciosii bătură-n retragere și susținură sus și tare că-l cred pe cuvânt. Iar slujbașul, cu activitate nenormată, al Ocolului Silvic le făcu o demonstrație: fărâmiță una din pâini și puse gogoloaiele la marginea apei. Zeci de boturi de toate culorile și nuanțele cromatice s năpustiră să-și înșface tainul glucidic. Apoi apa se liniști ca prin minune, parcă ar fi fost o oglindă întru totul opacă. Mai marele peste jivinele și tufișurile obștești dădu încă o dușcă peste cap, făcând totală abstracție de prezența celor care-i luaseră în serios invitația la pescuit, în fond o vorbă goală, aruncată la bucurie, de a se înfătoșa pe nepusă masă la a-i defrișa șeptelul subacvatic. În spatele casei veni cu niște undițe pricajite și c-o cutie de râme sfârșogite, confiscate, nu-ncăpea nici o îndoială, de la niscai draci de copii preșcolari și le înmână azimagiilor să-și încerce norocul în baltă, după care luă loc pe trepte, cu sticla, golită cam pe jumătate, alături.

Precurarii își aduseră din portbagaje gălețile, după învoială, își aleseseră câte un loc în așa fel încât să nu se stingherească unul pe altul și se dedară cu voluptate undișatului,

ațățați neîndoielnic și de vederea prăzii ce-și servise cu câteva minute înainte micul dejun sponsorizat de ei și care, de îndată, începea să muște cu o frenezie greu de imaginat. „Într-o jumătate de oră ne-am făcut norma și ne-am cărbănit pe la casele noastre!” își vor spune în sinea lor chilipirgiii gândindu-se la gurile și stomacurile pe care le vor ferici de blagovestenie.

N-a fost însă să fie deloc așa.

De cum vreunul din ei scotea acul din gura trofeului tras la suprafață și-l arunca în găleata cu oarece apă, îl și vedeau pe proprietar cum își lasă paharul pe scară și se îndreaptă rânjind spre ei. Ridica exemplarul căzut prizonier, îl mângâia îndelung, îl pupa pe botul însângerat și când ai fi crezut că și-a luat pentru totdeauna rămas bun de la el, îl și arunca în baltă, însoțindu-și gestul de un comentariu oarecum invariabil:

- Prindeți orice, Gigele și Culiță, așa cum v-am făgăduit, dar pe asta nu, vă rog eu frumos! Orice, dar nu pe asta! Îl vedeți? E un exemplar unic în Europa. Și știți dde unde e? Mi l-a adus ginere-miu, al de-a murit de plămâni, tocmai de pe Mississippi. Îl cresc de când era cât un degetar. El a crezut că-i pentru acvariu, fie-i țărâna ușoară!

Fiecare trofeu capturat își avea numele său și mai ales povestea lui de vietate singură pe lume, obținută prin complicate și sofisticate inginerii genetice de ultimă oră. Pe alți pești îi avea doar în custodie, încredințați lui sub jurământ ecologic de cercetători de talie națională spre a le studia conduita; mulți erau microcipați. Alții făceau cupluri și un divorț forțat, o văduvie fortuită, a fi bulversat întregul lanț trofic și ar fi pus sub semnul întrebării echilibrul florei și faunei continentale și planetare, de ce nu? Prin mâinile și pe sub ochii lor trecuse unicul supraviețuitor al unei specii ajunse, nu se știa cum, o dată cu coloniile de corali, din dispăruta Mare Thetys în Marea de Azov aflată și ea în agonie. Ba chiar unul din nefericiții undișari agățase în cârligul său infect singurul exemplar cavernicol din țară acclimatizat aici cu atâta trudă de-a dreptul micuriuniană, dacă pâinagiilor le mai spunea ceva numele uriașului savant sovietic.

Ore-n șir cei doi au ascultat, literalmente cu gurile căscate, biografii miraculoase de pești: un crăpuștean servise în tinerețe de pește de companie Reginei Angliei; o mreană pozase goală unui pictor suprarealist și devenise celebră; un păstrăvoiu obez îi fusese dăruit paznicului de însuși Primul Pescar al țării, pe Bâsca Mare. În timpul unei partide de vânătoare sportivă, după ce trei pădurari se chinuiseră să ani în șir să-l convingă să se lase prins spre a-i crea șefului statului iluzia că întreaga faună subacvatică îl adoră necondiționat și e oricând gata să se jertfească pentru Genul Carpatin pus pe grațieri înainte de Ziua Internațională a Oamenilor Muncii.

Povestea era urmată de mângâierea și de pupătura tămăduitoare pe botul sfârțecat de boldul curbat. Grațiatul era aruncat în apă cu muștrările de rigoare pentru lipsa de vigilență în a fi fost ambuscadat de un înamic lipsit de scrupule științifice viitoriste.

Soarele urca nemilos spre amiază și parcă îi lovea pe pescari cu maiul în moalele capului.

Cea de-a doua sticlă era și ei pe sfârșite când cel care le provocase amândurora avortul spontan în timp ce-și căina babușcele, roșioarele și avajii cu propensiuni sinucigașe se eclipsă într-un fel inexplicabil.

- Probabil c-a adormit în veciu! A glumit galben, cu ultimile puteri, Gigi Simion, simțind un leșin de toată intensitatea pe la lingurică.

- Unde nu dă Dumnezeu! A completat fratele meu care și el își pierduse răbdarea. Apoi adăugase: Eu zic s-o ștergem până nu se întoarce. Altfel ne mai pune să-i plătim și orele de meditație, c-am putea da admiterea, direct în limba latină, la Facultatea de Piscicultură din Bangladesh!

- Stărnit ca din senin, a început să sufle vântul și oglinda apei s-a ridat ca un măr

creșc uitat pe o ramură până la Crăciun.

Dopurile de plută leneveau impasibile pe întinderea zburlită.

- Își fac și ei siesta! a mai adăugat ca pentru sine Gigi Simion și și-a sprijinit beldia, nu cu mult mai mare decât codriștea unui bici, de garduțul albastru în care Coana Lucica avea să planteze în curând cine știe ce flori exotice, și a arătat, a lehamite, cu mâna spre lacum acum plumburiu și zgrunțuros.

Fratele meu i-a urmat exemplul, după ce-a aruncat, cu vădită ciudă, în lac cele câteva fâțe nu cu mult mai mari decât râmele cu care fuseseră momite și care, așa cum era de așteptat, trecuseră de cenzura harpagonului menit să le ocrotească.

- Așa-i când te duci cu sacul la pomul lădat! a mai adăugat el și s-a aplecat pe vine să-și spele mâinile năclăite.

Au plecat fără să-și fi mai luat la revedere.

Din ziua aia de pomină nu l-a mai văzut, oricum, nimeni pe paznicul de vânătoare. Toate cercetările ulterioare privind misterioasa dispariție s-au dovedit sterile și oamenii legii au scotocit nu doar lacurile Meledicului, ci toate pâraiele, vijărcile și crevasele de pe versanții platoului de mare și virtuală anvergură turistică, fostă moșie mănăstirească, ajunsă, după secularizarea lui Cuza, în mâinile lui Constantin Bozianu, și trecând apoi de la un proprietar la altul, printre aceștia aflându-se și Sofia Candiano-Popescu, văduva Generalului zămislior de republici ploieștene, spre a intra din nou în posesia statului care a împărțit-o veteranilor ori orfanilor de război.

Abia după un sfert de veac, interval după care până și crimele se prescriu, când, în vidul de autoritate adus cu ea de revoluția din decembrie, s-au demolat de către profitorii mărunți ultimele ziduri ale castelului construit de ambițiosul Constantin Ștefănescu-Savigny, sub ruinele de pe mägura cu versanții împânziți

cerneală proaspătă

de tei uriași și care au scăpat ca prin minune printre degetele risipitoare ale lui Alexandru, fiul văduvei Generalului republican și care, scăpătat fiind, a vândut țărănilor, copac cu copac și cărămidă cu cărămidă, averea pe care o moștenire, s-a descoperit un gang ce ducea la unul din lacuri. Tunelul era obturat de două porți paralele din fier forjat și ele puteau fi ridicate pe verticală, ca niște stăvilare. Ca dovadă că pe aici boierii ar fi evadat în caz de pericol, pe un parapet era o barcă putredă cu care ar fi fost traversat lacul printr-un culoar de papură, obturat și el de vegetație la cine știe câtă vreme. Tunelul fusese însă prelungit în partea opusă, deși de dimensiuni mult mai modeste, cât să navigheze pe el un balaur de gabarit normal. Cert e că asigura, prin comunicare directă, apa din bazinul piscicol al lui Stanciu Găman, bătașul notoriu de odinioară. Lucrarea asta secretă și întrucâtva diabolică îi aparținea lui și în ajunul Bunei Vestiri când își părăsise în chip misterios undișarii chemați să-și vâre codițele în balta lui venise aici și-și ademenise cu mâncare, bătând în poarta de fier forjat cu un ciocan, toată suflarea piscicolă din curtea casei, sau averea lui fitofagă, după propria-i expresie. În stare avansată de ebrietate fiind, paznicul de vânătoare se dezechilibrase și căzuse cu capul în jos în puțul doar de el știut, printre peștii care, mai mult ca sigur, se îmbulziseră să-i întoarcă săruturile părintești din acea dimineață și se cuminecaseră cu carnea și cu sângele lui alcoolizat din belșug.

Scheletul cu femure curbate, ca ale călărașilor cu schimbul, dintre cele două stăvilare nu putea fi decât al lui. Vorbele de care uzase până la exasperare cum că: „Nu s-a născut încă omul care să mă omoare pe mine!” își adevăriseră cu vârf și strălucit îndesat profeția.

Oana Pellea:

„Acum 14 ani, ne-a explodat mămăliga!“

Alina Boboc: Cum definiți statutul actorului în societatea românească de astăzi?

Oana Pellea: Este greu de spus. În primul rând, sincer, nu cred că actorul are un statut definit. Cred că acesta ține de noroc, de relații, din păcate, și mai puțin de valoare. Neexistând nici o structură bine pusă la punct care să susțină un actor sau un fenomen artistic, atunci totul rămâne la mâna destinului. Iar din punct de vedere material, actorii sunt aruncați în lada de gunoi a societății, ceea ce mie mi se pare o rușine pentru țara asta, care, dacă are ceva de arătat lumii, sunt valorile culturale. Și este păcat ce se întâmplă. Dar, să sperăm că se va întâmpla ceva... În străinătate, în lumea civilizată, un actor este susținut de o structură, de un agent, de un sindicat; o vedetă de cinema sau de teatru are o bază. La noi, nu există nimic, un actor este lăsat în bătaia vântului, ceea ce este foarte rău.

A.B.: Din câte știu, nu există nici măcar un sindicat al actorilor...

O.P.: Nu există. Au fost numai încercări nereușite. Va curge multă apă până când se va înțelege nevoia unei structuri care să-i apere pe actori. Deocamdată, reușita unui actor se datorează, în cazul bun, talentului său, iar în cazul mediocru, relațiilor sale.

A.B.: Ce șanse au tinerii actori de a se afirma pe o scenă profesionistă, pentru că foarte mulți își încep cariera în spații de teatru underground?

O.P.: Este bine să existe toate formele de teatru (private, de repertoriu - la care nu trebuie renunțat în nici un caz), pentru a oferi cât mai multe posibilități de exprimare celor care vin. Sigur că depinde de foarte multe reușite unui tânăr. Eu cred în Dumnezeu și în ideal și, dacă ai talent și chiar nu poți trăi fără această meserie, undeva, pe drum, recompensa vine. răzbești. Vreau să spun însă că este mai greu astăzi să te afirmi decât în perioada în care m-am afirmat eu. În primul rând, erau mai puțini actori (am fost 16 absolvenți, în 1983); apoi, aveam o șansă: repartitia obligatorie pentru 3 ani la un teatru din provincie, unde se putea învăța meserie, oricât erau de precare condițiile. Era foarte important să aplici în practică tot ce învățaseși în laboratorul de la facultate. Acum, ei termină studiile și se trezesc într-o țară a nimănui. Depind numai de noroc, pentru a putea juca. E mult mai greu să răzbești astăzi. Eu cred însă că, dacă ai „steaua în frunte“, adică talent, te afirmi până la urmă. Nu are nici o importanță pe ce fel de scenă debutezi. Eu am fost foarte fericită când Florinel Piersic a luat premiul pentru cel mai bun actor. Juca în sălița de la Green Hours. Am mers să văd spectacolul și, într-adevăr, la momentul respectiv, mi s-a părut a fi cel mai în forță actor. Într-un astfel de moment, Green Hours

poate să devină Teatrul Național, iar Teatrul Național sau alt teatru considerat prestigios, dacă are o cădere, nu-l va susține în nici un caz numai prestigiul. Important este *ce se întâmplă* în spațiul respectiv, și nu *ce nume poartă*. Și, cum omul sfințește locul, dacă 4 oameni își pun în cap să sfințească o pivniță, ea poate deveni un teatru adevărat.

A.B.: Se constată o degradare culturală în avântul românesc spre visul american?

O.P.: Nu știu dacă este vorba despre degradare. Sigur, ne confruntăm cu o invazie a cinematografului american, a modei americane, a culturii americane, la care trebuie să facem față. Dar nu cred că ne-am pierdut într-atât mințile încât să aruncăm, ca popor, tot ce avem mai sfânt și mai bun, sau, ca europeni, pentru o altfel de cultură. Eu cred că din fiecare cultură trebuie luat tot ceea ce este bun. Nu poți să nu-l aplauzi pe De Niro și să-l negi pentru că este american, după cum nu poți susține ceva fără valoare doar pentru că este din Europa. Valoarea există peste tot, dar trebuie o mică atenție la busolă; este bine să luăm de la fiecare câte ceva, dar să facem lucrurile ca noi, cei de aici, care avem achizițiile noastre: Cioran, Caragiale, Ionesco etc. Doar să copiem e o prostie. Însă, nu poți să nu îți cont de explozia tehnologică din cinematograful american. Pentru un artist, este important să aibă spiritul și mintea deschise, ochii atenți și urechile ciulite, să ia de la toți și să prelucreze în felul lui.

A.B.: Omul modern este supus zilnic unui tir de banalități din presa de orice fel. Care este funcția teatrului în aceste condiții?

O.P.: Teatrul face și el ce poate. Eu sunt foarte întristată de sondajele făcute pe stradă în care oamenii, întrebați dacă se mai duc la teatru, răspund că nu mai au timp. Eu nu pot înțelege asta. Sigur, este mai comod să te uiți la televizor. Trăim ca ființe umane ale acestor vremuri, manipulați prin cutia numită televizor, pe care eu o prefer închisă. Nu există multe arme de luptă împotriva acestei invazii care-ți intră în casă prin televizor. Tot ce poți face este să nu te uiți, pentru că te lovește într-o zonă subliminală, de legumă. Și este mult mai ușor să stai ca o legumă în fața unui televizor și să primești informații, pe care ajungi să nu le mai filtrezi prin nici o sită. Astfel, te lași format cum se dorește, pentru că televiziunea formează oamenii. Este înspăimântător. Teatrul nu poate face prea multe... Nu poate decât să invite lumea la o salvare. Teatrul de bună calitate poate salva omenirea de la catastrofă. Știu că par o idealistă care mai crede în funcția salvatoare a teatrului. Dar, pentru mine, teatrul este totul.

Un spectacol bun are foarte mare forță.

Depinde și cum este promovat și aici discuția ajunge la bani. Dar, repet, o piesă bună își găsește drumul.

A.B.: Totuși, teatrul nu și-a diminuat cumva forța în ultimii ani, ținând seama de „concurența“ televiziunii?

O.P.: Și-a diminuat forța pentru cei care au renunțat să mai vină la teatru în favoarea televizorului. Este o treabă de opțiune. Însă, ei pierd foarte mult. Depinde de fiecare om cât se respectă, pe câtă spiritualitate mizează, câtă atenție îi acordă sufletului său. Trăim într-o epocă în care, din păcate, toată lumea înclină spre material, spre nebunie. Eu cred că este un test dat omenirii. A nu acorda atenție sufletului tău înseamnă a trăi o moarte lentă și în chinuri. Nu trebuie neapărat să vină bomba atomică.

A.B.: Se poate combate prostul gust care ne covârșește tot mai mult?

O.P.: Nu știu dacă se poate combate. La nivel individual, eu îl pot combate, pentru că nu mă uit la televizor și nu-l promovez prin ceea ce fac. Este adevărat că trăim într-o explozie de prost gust și de vulgaritate înspăimântătoare. Eu nu am crezut că noi, la nivel de nație, putem genera atât prost gust, atâta subcultură. Este un sentiment dureros pentru mine. Tatăl meu era cel mai popular actor, făcea umor de mare calitate și era adorat de poporul român, care se regăsea în virtuțile promovate de el. Eu nu cred că subcultura care ne invadează televizoarele acum are un succes atât de mare, cum se pretinde. Refuz să cred că acest popor adoră aceste emisiuni. Depinde însă ce le dai oamenilor. Nu cred că brusc, calitatea umorului la români a scăzut până la subcultura de astăzi. Cred că sunt încercări, că este o modă, o disperare a unor oameni care produc așa ceva, de a exista, de a-și găsi o piață. Este adevărat că au o audiență fantastică, pentru că gustul publicului a fost deteriorat până la a ajunge să ceară așa ceva. Dacă un an nu i s-ar mai da subcultură, ci umor fin, după doi ani, publicul ar cere umor fin. Acest public este un animal foarte ciudat și trebuie tratat ca atare. El nu are logică, ci nevoi pe care depinde cum i le satisfaci. Nu este vina lui că *rating*-ul e mare la prost gust, ci e vina celor care promovează prostul gust.

A.B.: De unde perenitatea emisiunilor „conciliante“, de tip *Surprise*, *Iartă-mă*, *Dădragoste*?

O.P.: Trăim un timp dement, de însingurare a omului, oriunde în lume. Și atunci, tot căutăm un *happy end*. *Surprise* sau *Iartă-mă* nu mi se par emisiuni de prost gust. Recunosc că mă mai uit și eu. Nu mă consider atât de inteligentă, de superioară și de fericită încât să nu mai reacționez când văd oameni fericți. Am nevoie să văd astfel de oameni. Și am văzut chiar momente superbe în aceste emisiuni.

În clipa când s-a inventat acest monstru, numit computer, cu Internetul aferent, a apărut de fapt o diminuare a comunicării între oameni. De aceea, vorbesc eu de însingurare. Avem doar senzația că mai comunicăm. Scrisorile lui Cehov, ale lui Dumas etc. comunicau ceva. Astăzi, în secolul comunicării, deși suntem dependenți de celular, comunicăm minimal. Și atunci, oamenii simt nevoia să vină în fața camerelor și să facă tot felul de dezvăluiri personale. Specia noastră a ajuns ca un pește care a ieșit din apă și se zbate pe uscat să se întoarcă în mediul lui natural. Pentru că noi nu mai trăim în mediu natural. Există o explozie de plastic, de la siliconul implantat peste tot, până la octogenari care arată de 40 sau până la operația de întinerire a vocii: totul merge către făcătură, către o fugă de asumare a unui adevăr, a ceea ce ești. Nu suntem decât niște minuni create de Dumnezeu și nu înțelegem nimic din ce se întâmplă cu noi, nici ce trebuie să facem în viața noastră. Tot încercăm să ne jucăm pe internet, să mergem pe lună... Este o explozie în afara noastră și un gol care se tot adâncește înăuntrul nostru. Omenirea nu poate fi salvată decât individual, adică fiecare trebuie să învețe să facă bine celuiilalt. Este și exemplul lui Isus: a luat crucea și a dus-o, și-a asumat destinul.

A.B. Ce puteți spune despre festivalurile de teatru, de curând încheiate?

O.P.: Cu cât au loc mai multe festivaluri de teatru, indiferent din ce zonă, cu atât mai bine. Mie mi-ar plăcea să fie în fiecare lună câte unul. Adună săli pline. Publicul nu vine la spectacole proaste. Un spectacol bun va avea întotdeauna săli pline, unul slab va avea săli goale. Este bine când se pleacă din sală, este o asumare a unei păreri.

A.B.: FestCo, aflat la a doua ediție, s-a născut din dorința de a încuraja dramaturgia românească. Există astăzi comediografi români competitivi?

O.P.: Da. Sunt convinsă și chiar cunosc doi: Mimi Brănescu și Lia Bugnar, pentru care am toată admirația și cred în viitorul lor. Toate felicitările mele Teatrului de Comedie pentru organizarea acestui festival. Nu este ușor ce a făcut George Mihăiță. Și nici ce a făcut Institutul Francez: a programat 60 de spectacole în București și în țară. Mi se pare o performanță incredibilă și ea se datorează muncii extraordinare a unui om, Jean-Marc Colombani, directorul Institutului, care s-a luptat cu toată lumea și a dus la bun sfârșit o sărbătoare. Eu am văzut numai săli pline. Revenind la FestCo, mi se pare important să existe, să promoveze dramaturgia românească.

A.B.: La 10 ani de la moarte, Eugène Ionesco este sărbătorit: Teatrul Bulandra a montat Scaunele, Theatrum Mundi montează textele lui, Editura Humanitas îi reeditează piesele...

O.P.: Din păcate, e puțin cam târziu sărbătorit Ionesco. Este o trezire a spiritualității noastre după 10 ani. Eu fac o plecăciune până la pământ în fața acestui spirit. Este foarte bine că, în sfârșit, totuși se întâmplă această descoperire pentru generația tânără, umită în fața lui Ionesco. Personal, am avut temeri să nu deranjez acest spirit. că n-am să fac față acestui text. incredibil. Scaunele. Am avut însă fericirea ca Marie-France Ionesco să-mi spună niște cuvinte, pe care prefer să nu le fac publice, dar care m-au liniștit. Este o bucurie să joci într-un spectacol atât de inteligent, de un rafinament al spiritului și al umorului extraordinar. Simți că plutești și te agăți să te înalțe și pe tine puțin. Imagistic, am avut senzația că m-am prins și eu puțin cu mânuțele de acel o de la sfârșitul lui Ionesco și că m-a ridicat puțin și pe mine. Mărturisesc că este cel mai greu spectacol pe care l-am jucat vreodată. Nu

numai fizic, deși îmi trebuie multă energie, ci psihic, a fost o mare concentrare. Dar este onorant. Și datorez toate acestea Institutului Francez, care mi-a făcut propunerea și căruia nu pot decât să-i mulțumesc. S-a ajuns la varianta bilingvă pentru că Institutul Francez a plătit proiectul și mi se pare normal ca o plecăciune totală să includă și interpretarea în franceză, mai ales că textul a fost scris în franceză. Lucrul la acest spectacol a fost intens și a avut o aură de laborator pe care nu vreau s-o dezvălui. Sunt foarte bucuroasă de reacția publicului la acest spectacol, și nu mă refer aici la aplauze, la succesul imediat, ci la calitatea ascultării textului în timp ce este jucat. Senzația noastră, a actorilor de pe scenă, era că publicul are atenția deschisă la maxim către noi și asta este o mare bucurie.

A.B.: Spuneți, într-o emisiune televizată, relativ recent, că un actor nu trebuie căutat dincolo de scenă...

O.P.: Da, pentru că s-ar putea să existe dezamăgirea că actorii sunt și ei oameni. Eu, dacă văd un actor pe scenă, îl investesc cu visele mele, cu dorințele mele și atunci el capătă o altă dimensiune, dincolo de uman. Și este bine ca actorii iubiți să rămână acolo, în caseta creată de imaginația mea. Este mult mai important visul unui spectator despre mine decât să aflu ce am gătit eu la prânz. Din acest motiv, îmi repugnă total vedetele de astăzi, care-și arată toate părțile, și dorite, și nedorite, ne informează ce regim alimentar au, ce gândesc într-un anumit moment, la ce oră au făcut baie etc. Este o prostie.

A.B.: Care este relația dvs. cu presa culturală?

O.P.: Am o relație foarte bună. Câteodată am greșit eu și mi-am cerut scuze, altădată au greșit ei și și-au cerut scuze... Îi respect pe cei care merită, nu-i respect pe ceilalți. Sunt între ei profesioniști, cunosc câțiva, după cum sunt și parașutați în această meserie și n-au nici o vină.

A.B.: Ce înseamnă competiție în teatru?

O.P.: Nu am înțeles-o niciodată. Un artist nu poate intra niciodată în competiție cu un alt artist. El poate intra în competiție cu arta lui, cu limitele lui, cu puterile lui, cu el însuși. Competiția poate exista în alt plan, în industria din spatele unui artist (manageri, agenți). Eu nu pot lua locul nici unei alte actrițe din lume, cum nici o altă actriță nu-mi poate lua mie locul. Nu înțeleg această prostie cu competiția la artiști. Este o falsă problemă care creează tensiuni. Cătălin Ștefănescu, de la emisiunea **Garantat 100%**, pe care-l admir pentru spiritul lui deschis, m-a întrebat la un moment dat dacă nu poetizez prea tare și asta m-a pus pe gânduri. Nu poetizez. Eu nu mint când spun că am responsabilitatea de a onora privilegiul de actriță pe care mi l-a dat Dumnezeu. Nu pot juca oricum, orice. Nu-mi dau seama cum ar fi să apar în nu știu ce moment umoristic de prost gust. Nici n-aș putea să-l fac. Mai bine mă las de meserie și mă apuc să cresc găini. Este idealul meu să simt mai târziu că tot ce am făcut a fost cât am putut eu mai bine și să conștientizez că pot spune „gata!”, că mă pot retrage în munți și nu ocup locul de pomană în teatru. E bine să exiști atât timp cât ești deschis, viu. Am o reală admirație pentru Rebengiuc, Pintilie, Ciulei care sunt mult mai vii, mult mai în priză și mult mai în luptă cu întrebările pe care și le pun decât foarte mulți puști pe care i-am cunoscut, atât de plini de ei. Sunt niște nume pompatate, talentați de altfel, dar care nu au încă maturitatea de a face față pompării de glorie și sunt deja morți: au ochiul

mort, le știu pe toate, nu mai au nici un interes, au agresivitatea faptului că eu aș putea avea dreptate... Cine poate avea dreptate pe lumea asta? Suntem aici pe pământ să înțelegem miracolul că înfrunzește un mugur, că există o sclipire genială într-o poezie, că Mozart a auzit sunete... Este un miracol incredibil. Există mulți tineri în meseria noastră care întrebă mai întâi „cât îmi dai”, fără să-i intereseze nici măcar despre ce rol este vorba; ei se situează, în capul lor, deja într-un *box-office*, dar care este fals, pentru că nu există *box-office* în România. Există numai o valoare pe care nu ți-o acordă decât publicul. Noi nu avem strategii care să formeze vedete. Și acești tineri închistați vor cădea de pe soclu pe care ei singuri s-au pus. Ei nu înțeleg că în meseria asta nu te poți pune singur pe soclu. Doar publicul poate face asta, după ce te-a verificat mult timp. Nu este o treabă de pe o zi pe alta. S-a întâmplat ca vedete mari, care azi au luat Oscarul, mâine să cadă, pentru că nu s-au verificat; nu au mai făcut decât un film-două. Nu este atât de simplu. Dar văd că acum fiecare se pune el moț pe un soclu mic. Sunt multe socluri și puține valori.

A.B.: Este o rinocerizare?

O.P.: Este. Sunt manifestări, în diverse epoci, la care trebuie să faci față, dar este bine să-ți vezi de treaba ta. E ușor să-l judeci pe altul, e mai greu să pui osul la treabă. Unii investesc mai multă energie în ceea ce se întâmplă în culise, la cafea, decât în ceea ce se întâmplă pe scenă. Sunt atâtea de făcut în țara asta, încât nu cred că trebuie să mai pierdem timpul cu comentarii falimentare, care nu duc nicăieri. Dan Grigore spunea într-un interviu că nu este timpul valorilor acum, ci al mărlăniei, al mitocăniei, al prostului gust. Eu nu mă împoțonez să spun că sunt o valoare, modestia este foarte importantă pentru mine, știu exact unde-mi este locul, ce am de făcut și ce am greșit.

În teatru, a fost un val de negreală, de violent, de urât, de scabros, de visceral pe scenă, parcă dintr-o nevoie de a arunca toate gunoaiile spre public. N-am susținut niciodată acest val și nu cred că acesta este drumul; nu mă voi regăsi niciodată în proiecte care susțin așa ceva. Și mă bucur de câte ori un astfel de spectacol nu are succes.

A.B.: Cum explicați toate acestea?

O.P.: Pot să înțeleg de ce se întâmplă aceste lucruri. De 14 ani, ne-a explodat mămăliga, acum e pe pereți și trebuie s-o reconstituim. Iar pentru a face asta, avem nevoie de timp. Înțeleg și debusolarea în care ne aflăm. Speram însă că ne putem mișca mai repede, că suntem mai inteligenți noi, românii. Dar, probabil că acesta este timpul fizic necesar tranziției.

Și totuși, eu am în mine o sămânță puternică, de la tata, datorită căreia nu mă poate convinge nimeni că acest popor nu este inteligent, nu are bun simț. Și eu cred că va avea o soartă foarte bună, dar trebuie să avem curajul de a ne privi în oglindă și apoi să mergem mai departe. Ar fi interesant dacă deasupra capului, în loc de cer, ar fi o oglindă și s-ar vedea imaginea României acolo. Numai că, acest popor a trecut prin multă suferință, umilință, sărăcie, bătaie de joc și atunci este greu. Dar eu știu că filonul bun din acest popor va câștiga. N-am altă șansă decât să fiu optimistă.

A consemnat
Alina Boboc

convorbiri incomode

Alef 1

Cei care l-au văzut pe Lancelot murind
să ridice mâinile de pe tastatură,
cei care nu au pe buze umedul gust al somnului sfârtecat
să lase poezia pentru scutierii umflați de bere,
cei care în fața Mesei Rotunde se apucă de calculat arii
și se împiedică în litere grecești
să nu mă mai urmeze în poeme ținându-mă de mână
ca niște gantere de sudoare...

*

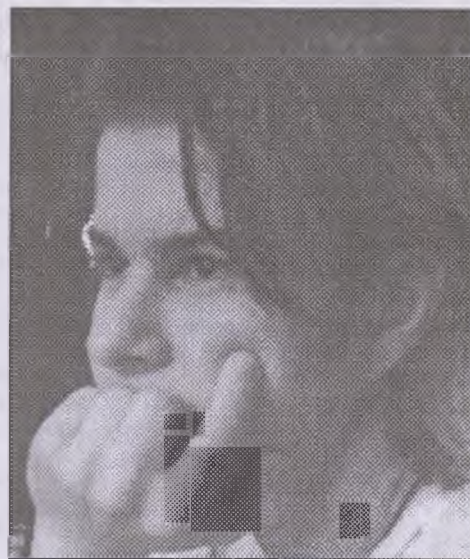
pentru că azi poezia nu se mai citește la cene
pe fotolii plușate, azi Junimea e prea bătrână,
ci pe scaune electrice,
troheul și anapestul sunt dictate din țevi de pușcă,
epopeile sunt grozave stripteas-uri atomice,
liderii politici sunt marii poeți ai timpului,
căderea Gemenilor e un sonet pe lacrimi de Petrarca
Eu însumi am aflat astea
când l-am văzut pe Eros cu un kalașnikov în mână
sădind iubire searbadă, de Apaca..
"- Din arcul lui s-au făcut saltele" îmi striga un bătrân
beat care mi se cocoța pe umeri ca un fluture livresc.
Aș vrea să fie Ginsberg și să îmi devină zeu și ucigaș
să îi recit din Howl..
Aș vrea să îmi încarK arma, arma mea buddistă cu 24 de focuri
și să trag în poemele lui Geo Dumitrescu,
arma pe care mi-a lăsat-o un strămoș care a
luptat în munții Tantra..
Cine mai poate totuși să se gândească la Bhagavad-Gita acum?
unde este Arjuna dacă nu sub pielea mea de leopard mitraliat?

*

Dragostea mea e un glonț azi așa cum a lui Lancelot fusese
Guinevere înveșmântată în rătăcirii,
așa cum a lui Lennon există doar în poze și pe benzile audio..
O iubire de mușama printre săbii
Dragostea mea este nisipul însângerat al unei coride
(acum burtoșii care cunosc regulile vor exclama:
"Veronica!" știind că așa se numește o mișcare decisivă a
omorului spaniol)
dragostea mea este o proză a lui Salinger
("For Esme with love and șqalor")
Dar cum ar putea să fie așa când logodnica lui
s-a căsătorit cu Chaplin într-un gest care
pare să fi ras în cap toată frumusețea baladelor medievale?
Hey, J(u)D(e)! Don't let me down !
Hey, J.D., you either !
Tu, D.J. al vorbelor de păslă !
Hey, toți care ați gândit la litere fără complexe
care ați rezistat alături de mine într-un poem
născut târziu după ce ecograful mi-a revelat icoana
răstignirii lui între dura mater și pia mater
ca un prunc ținut în brațe mai mult un an,
închideți ochii și mă veți vedea pe litoralul propriului
meu apus, în golful rănilor mele, cum mângâi
legendele cu sânge
ca un Taur născut pe 5 mai,
ca Arjuna care se prăbușește la masa de scris

Cântec de leagăn

"Săptămâna asta un poem al lui Florin Iaru a rămas gravid"
o strig cu mândria bărbatului care a uitat deja de
femeia de vorbe care i-a trecut prin buze, cu aroganța celui care nu-
și cunoaște fiul însă știe că, într-o zi, acesta va deveni literatură și va
avea o statuie palidă de celuloză undeva într-un manual și că în venele
lui va curge tonnerul ca într-o clepsidră
„Pe iubita lui o va chema Cracovia
Va avea picioarele cât suferința lui Bacovia"
era cântecul sterpilor matematicieni care calculaseră că acest fiu este
teroristul minelor de grafit
Nu sunt decât cel care anunță nașterea și care știe că pentru tânărul
cu acnee de silabe va însemna cât un balon de chewing-gum lipit de
gaura lacătului unei cutii poștale, un balon indiscret care a citit multe
scrisori
Printre care și o tânără poemă virgină pe atunci
Se naște!
Țineți-vă cuvintele în timp ce o să caște

cosmin ciofloș

Alt pact

- fără Ezra Pound și Whitman -

Vă amintiți, băieți, cât vă rugasem să mergem la Tescani și voi ați
înțeles că datoria unui zeu e să refuze?
tu, Bogdane, ai zis ceva de Texani și George a chicotit: pusese țigara
pe gaura unei țevi și ne întreba: oare în casa asta cu horn ce cadouri s-
or fi primind de Crăciun?
Vă zisesem să ne adunăm și să scriem cu toții un poem enorm un
poem ca un zid chinezesc de chirpici.
Să cântăm în fitile de dinamită ca în naiuri.

Vă amintiți că nici unul dintre noi nu știa cum e să iubești ca și cum
ai fi citit de o planetă întregă și că nu beam niciodată bere blondă
reproșându-i că e ductilă
Locuim cu toții între munți, într-o depresiune nervoasă și facem
declarații de dragoste cu aerul că am da interviuri ne cuibărim în
poemele noastre care sunt pierzani și lansăm cântece cu barba nerasă
pe foaie

V-am zis că am numărat balegile paralele de pe o stradă de acasă
cu aerul că traversez maiestuos zebra aia din Abbey Road?

Cu Bogdan vorbeam zile întregi despre *Clinica de dezamorare* îmi
plăcea titlul ăsta ineficient ca și *Educația sentimentală* sau *Baladă
pentru Adeline* și ziceam că șahul e un fel de alba-neagra,
dar ne gândeam la dame în timp ce George aștepta fetele la întâlniri în
locul nostru

De ce n-ați venit? George, oare vinul pe care l-am vărsat în zapadă
astă-iarnă e un semn discret al primăverii? Un ghiocel care și-a înghițit
chipul?

Bogdane, codobătură livrescă, de când e foaia vânt?

Bhagavad-Gata

Vreau să povestesc o despărțire
pe care nimeni nu a înțeles-o așa:
vorbeam cu ea și între noi era o crăpătură în asfalt
„vezi? ceva ne separă” mi-a spus de parcă
ar fi scris un poem...

iată podul, am îngânat aruncând o coajă de banană peste falie,
ce zi desăvârșită..
acum poate un pește și-a inchipuit că intestinul său e bandulieră.
Say more, dă glass la mai mult..

Un cititor, măcar unul, să-mi spună
Cine era fata aia

Al. Macedonski și complexul lui Polynikes

mihai cimpoi

Aniversarea a 150 de la nașterea lui Alexandru Macedonski, trecută aproape sub tăcere în perioada noastră de eternă tranziție, ne-a determinat să redeschidem dosarul polemicii sale cu Eminescu.

Din cauza acestei polemici personalitatea lui Macedonski a fost pusă în umbră și chiar supusă oprobriului public, iar faimoasă epigramă antieminesciană („Un X... pretins poet, - acum/ S-a dus pe cel mai jalnic drum.../ L-aș plânge dacă-n balamuc/ Destinul său n-ar fi mai bun./ Căci până ieri a fost năuc./ Și nu e azi decât nebun“) a stârnit indignarea ziarelor care l-au anatemizat și l-au excomunicat și a constituit un prilej pentru dezlănțuirea unei violente campanii împotriva spiritului orgolios, vindicativ, superior-aristocratic al autorului epigramei („In socoteala acestei epigrame nu s-a speculat numai nimicirea mea și numai înălțarea lui Eminescu. Mulțumită ei s-au ridicat microbii literari de astăzi. Bunăoară, reputațiunea lui Vlahuță n-are altă sorginte“, scria el în *Literatorul* din 15 decembrie 1892).

Istoria polemicii, cu atacuri dure atât din partea lui Macedonski, cât și din cea a lui Eminescu, a fost pe larg expusă de către Adrian Marino în cele două volume despre viața și opera autorului *Noptilor*. Ceea ce interesează cu deosebire azi sunt mobilurile ei interioare, iar - cât îl privește pe Macedonski - în ce fel reacțiile lui antieminesciene ne ajută să definim esența operei și personalității prin datele lor ontologice fundamentale.

Diferendul ar fi cauzat, după Marino, nu de succesul lui Eminescu, ci de „profunde și esențiale nepotriviri temperamentale, între care ciocnirea a trebuit să se producă în mod inevitabil. Conflictul s-a produs la un nivel mai jos, strict uman, acela al idiosincraziilor, antipatiilor și prejudecăților reciproce“ (Adrian Marino, *Viața lui Alexandru Macedonski*. București, 1966, p.187).

Nepotrivirile temperamentale pot fi explicate prin nepotrivirile mitopoietice, prin tehnicile, strategiile și direcțiunile de sensibilitate și de modelare estetică. Opozițiile paradigmatică, alimentate și cu deosebire structural-temperamentale, morale și intelectuale, sunt absolut firești, ele apărând și ca o expresie morală a pornirii poeziei române pe noile fâgașe ale simbolismului, nedesprins încă de parnasianism, și ale expresionismului. Macedonski este, în această perioadă de înnoire posteminesciană, un promotor de modernitate mai specială, sincronizată european.

Despărțirea de Eminescu, precum și de întreaga literatură română, e programatică,

ținând de promovarea unei noi paradigme estetice. Temperamentului ametafizic macedonskian meditația eminesciană i se pare „greaie“, iar decepționismul la modă inacceptabil. (Macedonski vedea în Eminescu și un ideolog junimist, anunțând desprinderea de „nihilismul literar“, „pesimismul“ și „schopenhauerismul“ cultivate de Junimea.)

Psihanalizând reacțiile antieminesciene ale lui Macedonski, dăm de mobiluri mai adânci decât idiosincrazia generată de diferențele de sensibilitate.

Macedonski suferă, evident, de complexul lui Polynikes, unul dintre cei șapte epigoni porniți împotriva Thebei stăpânite de fratele său Etiokles. (Polynikes și Etiokles sunt fii ai lui Oedip).

Orgoliosul autor al *Noptilor* se vedea ridicat singur pe tronul literaturii române, concepută de el ca o Thebă care trebuia demolată. Programatic, nu se vroia un epigon al acesteia, ca și al lui Eminescu.

De aceea, firea lui „deșartă și fudulă“ (precum o definea cineva) lucra împotriva oricărei afiliere epigonice. „Dorința sinceră de a nu se închina idolilor“ era un articol de crez al revistei sale *Literatorul*. Sunt repudiate, astfel, „învechitele tradițiuni ale poeziei intime și personale“, „lacrimile false“, „jalea simulată“, „lamentațiunile“, sentimentalitatea de romanță eminesciană, considerată bolnăvicioasă. Tuturor acestora le opune avânturile sănătoase.

Reacțiile antieminesciene ale lui Macedonski sunt, esențialmente, reacții anti-epigonice. Autorul *Noptilor* nu se vrea îmbrăcat în toga nopții eminesciene sentimentalo-romantice. Din cauza complexului lui Polynikes, trăit la limită, el îmbrățișează pe rând toate curente, ca apoi să le respingă pe toate.

Schimbarea orizontului de așteptare și liniștirea unghiurilor de receptare - de la intrarea într-un con de umbră până la considerarea lui Macedonski drept egal valoric al lui Eminescu (afirmație pe care o face și Călinescu în *Istorie...*) și până la punerea lor pe cântarul neoscilant al dreptei cumpene estimative - impun un Eminescu ce nu-l mai putem concepe prin grila macedonskiană.

Ei sunt - sub aspect paradigmatic - foarte diferiți, discrepanța dintre opera și personalitatea lor fiind adâncită și în ordine valorică.

Eminescu e un poet organic, modelat sub semnul unității, rotunjimii sferice, al integralității holografice (orice parte vorbește despre întreg), al sistemismului și continuumului ființial.

Macedonski este un poet neorganic, realizat sub semnul „clocotirii sub mii de forme“, al fragmentarismului, contradicțiilor și discontinuuului ontologic, exprimat prin *spleen*-ul decadent.

Tudor Vianu observă că „formalismul estetizant nu este absent din atitudinile literare ale lui Macedonski“ (Tudor Vianu, *Studii de literatură română*, București, 1964, p.403). Alături de vitalism, Vl. Streinu consemna „formalismul“ și „rafinamentul sibiric“, precum și „felurimea inspirației“. Modul liric macedonskian e un mod eteroclit, dictat de ființa lui agitată și mereu situată între cele patru vanturi ale lumii. „Unde se află centrul, adică nucleul radiant al poeziei lui Macedonski?“ se întreabă Vl. Streinu, constatând doar tabloul divergent atestabil. Un romantism de tip byronian, care naște semeția și satanismul, un altul hugolian, grandilocvent și filosofant, unul pictural-exotic de felul lui Gauthier; în sfârșit, un romantism sintetic, conviețuind cu parnasianismul lui Heredia sau D'Annunzio și instrumentalismul lui Ghil (Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Tudor Vianu, *Istoria literaturii române*, București, 1971, p. 325). În poezia socială, se revendică de la poeți pașoptiști sau de sorginte pașoptistă, precum neînsemnatul Th.M. Stoenescu.

I. Negoșescu îi compară *Noptile* - ironie a sorții - cu poeziile eminesciene în care meditația devine poetică, fiind „însăși starea estetică a unei contemplativități cu reflexe morale ori speculative“ sau centrul grav al sensibilității umane ca în *Scrisori*. În *Noptile* macedonskiene, însă, „poezia nu-i decât convertirea sporadică a meditației în starea de sentimentalitate“.

istorie literară

Macedonski nu poate fi un meditativ care să pătrundă în Mumele poeziei, conchide criticul, căci nu are sângele rece al rațiunii, dar nici focul emotiv al simțirii. „La Eminescu te absorb gurile întredeschise ale meditației lui lirice, ca niște genuri exemplare, în timp ce la Macedonski navighezi pe o mare a prozei (aceasta îi e meditația), ca să dai de insule unde înfloresc lirismul (care e tocmai încetarea meditației)“ (I. Negoșescu, *Istoria literaturii române*, București, 1991, p.156).

Citite atent azi, *Noptile* lui Macedonski au toate însemnele eminescianismului: atmosferă, ritm, felul de a fraza și a metaforiza, imprecizie satirică, meditație existențială pe seama destinului, trecerii timpului, condiției artei și poetului: „O! Dar voi, care prin viața ce pe buni și răi adapă / Treceți fără-a lăsa urme ca și câinele prin apă./ Grași pedanți, burdufi de carte și devnățătură goi./ Bogățași ce cu piciorul dați la inime-n gunoi./ Parveniți fără rușine, mizerabili ce la cărmă/ Faceți salturi de paie pe frânghie sau pe sârmă./ N-am cu voi nici un amestec, căci în lume de-ați trăit/ Este-o satiră întregă faptul că v-ați zămislit!“ (*Noaptea de ianuarie*).

Măcinat de complexul epigonic, căruia i-am zis convențional Complexul lui Polynikes, Alexandru Macedonski își trădează abilitatea de a imita și asimila formulele atâtor poeți importanți sau neînsemnați.

jaume cabré

Umbra eunucului

- Dacă ai vocație, n-o să poți face nimic să te-ascunzi de Domnul, fiule. Gândește-te la Ioan.

- Dar, părinte... Cum pot să știu dacă-i vocație?

- Nu fi imbecil, Gensana; le trebuie preoți, să țină prăvălia deschisă.

- De-acord, dar dacă am vocație?

- Chemarea Domnului e, fiule, gratuită. Dacă n-o urmezi, nu faci nici un păcat... Dar nu ești destul de generos când ți-o cere.

- Dar pot să fiu un om bun, părinte; pot să am meseria mea și să fiu bun creștin.

- Îs de groază, tu! Romanii vrea să te facă să te simți vinovat că nu te faci călugăr.

- Nu, nu; nimeni nu mă obligă să fac ceva. Cum nimeni nu mă obligă să studiez ceva anume.

- Ce studii te-ai gândit să faci, fiule?

- Nu știu, părinte.

- Dar chiar să n-ai nici cea mai vagă idee!

- Uite cine vorbește!

A fost pentru mine o foarte utilă suită de exerciții spirituale, organizată de părintele Romanii S.J., dar condusă de Josep Maria Bolós, Prieten de Suflet, doctor în Problemele Celorlalți, care, chiar în clipa când mă convingea că ideal e să iubești toate femeile din lume, îmi plângea pe umăr fiindcă-l tulburaseră niște plete negre ca smoala ce fluturau pe strada Casp, se numeau Maria Victòria Cendra, locuiau în strada Bruc colț cu València, studiau flautul la Conservator, aveau șaisprezece ani și jumătate și se duceau vara-n vacanță la Viladrau. Măcar Bolós, când urmărea un țel, puneă interes și se informa, nu ca mine, mă mulțumeam să visez zâmbete vagi care, în cel mai rău caz, nici nu-mi erau adresate.

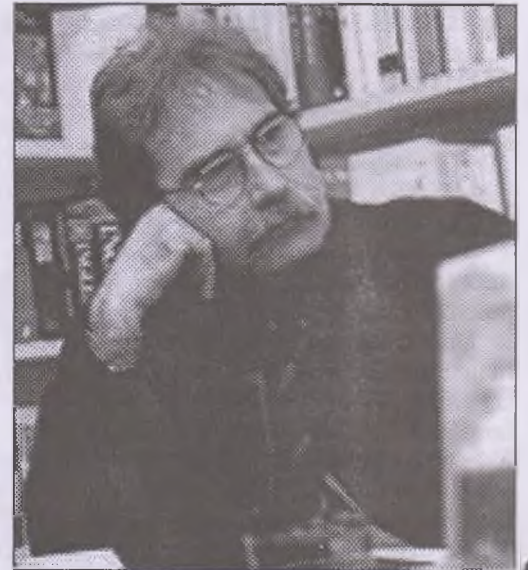
Marele Îndrăgostit și-a-nceput studiile remarcabil. Studia mult și-i făceau evidentă plăcere unele cursuri. Însoțit de-un inseparabil Bolós, care pusese și el ochii pe-o fătută care-l năucea fiindcă spunea-n gura mare că să nu practici amorul liber e ceva mic-burghiez, a-nceput să iasă c-un grup de tovarăși ce se trudeau să extindă influența Sindicatului Democratic în Universitate, la cuțite cu poliția ce ne-aștepta la ieșire, cu descoperirea-a ce-nseamnă frica, cu efortul să nu-mi tremure glasul de câte ori luam cuvântul la aglomeratele întruniri din aula

unșpe. Și-n acest grup era Berta, carentotdeauna tăcea, asculta mult și toată lumea era a ei. Și citea Bakunin și cărțile de la Ruedo Ibérico (editură spaniolă) pe care nu știu cine i le da. În perioada-aia am început să mă-nvăț să țin veșnic în buzunar o carte și-am început să schimb lecturile clasice, începuse sub influența nefastă a unchiului Maurici, cu romanele latinoamericane care spulberau tot; și mă simțeam copil al timpului meu și-mi amintesc că o dată, când mă plimbam la Universitate prin curte, am zis că să citești clasicii e un fel ipocrit de-a pierde timpul. O spuneam cu fervoare; nu-mi aduc-aminte dac-o spuneam convins. Și-ntr-o zi Berta, care nu mai purta pardesiul roșu, ci un hanorac mult mai practic ca să poți fugi de poliție, l-a dus într-un colț din grădina Facultății și eu pluteam. Dar ea, înainte să dea drumul la confidențe și să-mi spună asupra ta m-am oprit și te-am ales, iubire, și eu, și eu la fel, iubito, s-a oprit brusc și-a ridicat capul să mi se uite-n ochi și mi-a zis vrei să m-ajuti, Miquel? ... Și inima-mi făcea bum-bum, de parcă-ncerca să-mi iasă prin gură și s-o îmbrățișeze pe Berta care mă privea, de mai jos c-o palmă, drept în ochi. Rănea. Și mie, atât de tandru, mi-era imposibil să pricep că o operă e clasică dacă rămâne mereu actuală și e fiica tuturor timpurilor.

- Eu? Da, bine'nțeles. Cu ce pot să te-ajut? Orice vrei, Berta. Eu...

Dar ea i-a-nchis gura c-o mână fără inele, cu miros de săpun de cocos, și i-a zis, întâi lasă-mă să-ți explic, nu vreau să te forțez și eu am zâmbit și-am stat pe-o bancă c-o figură semeată, dispus s-ascult ce-o fi și ea mi-a explicat pe-ndelete, fără să dea nume, limitând didactic termenii colaborării. Și Miquel a simțit frică (de fapt panică), dar n-a fost în stare să zică nu te baza pe mine în chestii de-astea, Berta. O, da, avea de gând să i-o spună, dar și-a auzit buzele cum rostesc bazează-te pe mine, Berta, cum să nu. Și mi-a dat cheia.

Miquel, în ziua-aia fără soare, fără Bolós, foarte mișcat că Berta mă alesese pe mine, își oprise privirea asupra mea, unsul, Miquel II Gensana Alesul; dar și foarte uimit, căci nu bănuiam că Berta e-atât de vărâtă în asemenea lucruri, cu-atât mai de admirat că o femeie atât de frumoasă și de fragilă face toate astea... Și și-nspăimântat, căci nu făcusem niciodată așa-ceva; nici nu-i

zisesem, din timiditate, că dacă rămân noaptea atât de târziu n-o să mai am tren să mă-ntorc acasă, nici c-ar trebui să-mi anunț părinții, nici că fac pe mine de frică. I-am spus doar, bazează-te, Berta, pe mine, ca Bogart. Și după lintea de miercuri la bar Aribau, am sunat acasă și i-am spus mamei că n-o să vin noaptea-aia, n-ai grijă, rămân să-nvăț cu Bolós; ne-am trezit c-un examen pus în ultima clipă. De latină, da. Lasă pijama, mamă, o zi nu se-ntâmplă nimic. Da, sigur, mâine seară. Pa. Și și-a petrecut după-masa-n Biblioteca Catalunyei, luptându-se cu conceptele de infrastructură și suprastructură despre care proful de Istorie zicea că sunt depășite, povești marxiste, și materialismul istoric e o-nșelăciune a leninismului (și toți căutând în dicționare leninism, istoric, materialism, cum când eram plozi căutam curvă sau boasă și nu găseam fiindcă pe vremea-aia ne foloseam de Vox), dar despre care cel de Filosofie zicea că-s evident actuale și ne-ajuta să distingem între perspectiva lui Marx și-a lui Weber și-aproape că te simțea obligat să alegi o opțiune din cele două, căci trăiam niște ani în care era interzisă nuanța și pedepsit dubiul și cine nu e cu mine e împotriva mea și ce departe era Noul Testament și-obiceiu de a-l cita, deși, pe vremea-aia, mă duceam, încă, duminicile la misă și-ascundeam asta ca pe-un secret mic burghiez pe care-l știa doar Bolós. Am luat cina în același bar Aribau, parcă foarte grăbit să fac rost de-un ulcer, și-apoi mi-am plimbat încordarea pe Passeig de Gràcia și-mi ziceam că, în ciuda fricii, Barcelona e un oraș frumos, cu felinare cum n-are Feixes, cu-atâta lume, cam tăcută, adevărat, dar lume, și polițiștii cu căști care-mi aduceau aminte de Stanley, și să pot să casc gura la afișele de la Publi sau de la Savoy și să-mi zic că mâine-o să-i spun lui Bolós poate mergem. Și de-aș fi fost animal sălbatic aș fi amușinat frica, fiindcă Barcelona era aproape înțepenită sub un vâl de nesiguranță și teamă căci, de câteva săptămâni, năvăliserăm, studenții, pe străzi și tot centrul, ziua, era virtual ocupat de tanchetele

copoilor, de caii copoilor, de ura copoilor și străzile erau un câmp de bătaie și noaptea, mai rău, puteau să-ți iasă-n față câțiva securiști din canal și să te-ntrebe de acte, ce faci, unde te duci, de unde vii, sau dacă Marx sau Weber.

Și s-a făcut douăsprezece și Miquel a luat-o, conform indicațiilor, spre pasajul Domingo. Da: chiar în mijlocul pasajului pustiu era o vespa hodorogită. A-ncercat cheia dată de Berta și-a mers, și eu tot mai uimit de capacitatea Bertei și-o iubeam și mai mult. Și eu eram partizan și ea iubita mea camuflată. Păcat că nu mă vede în acțiune. Sau poate mai bine.

Miquel Che Gensana a mers cu motocicletă până-n strada Valencia. Urmând instrucțiunile riguros, a cotit-o pe strada Urgell și-a făcut o tură prin fața stației de autobuz să-și anunțe necunoscutul tovarăș că totul e-n ordine. La a doua tură, a-ncetinit. Pe scaunul din spate-a țâșnit o umbră și l-a prins de mijloc. A auzit vocea Bertei, iubirea mea, care-î șoptea că n-a putut Dani să vină; febră patruz de grade, bietul băiat; da' nu contează, o facem. Și dacă-i țâțaise inima de teama că trebuie să facă pe curajosul, acum îi făcea bum, bam, bim, căci Berta-i încălzea urechea cu suflarea ei și-l ținea strâns de mijloc, ce mai putea cere zeilor. Și Berta, de parcă și-ar fi dat seama, și-a lăsat delicios, delicat, capul pe umărul lui Che Gensana care conducea-ntr-o stare de beție de fericire pe strada Mallorca și-ajungând la Passeig de Gràcia ea a zis pe urmă bem o bere la Drugstore și el a dat din cap că da și voia să fie acum deja pe urmă. A luat-o pe Pau Claris în jos și, cum nu era circulație, s-au trezit una-două în fața poliției din Via Laietana. Și ca să fie mai tulburător, sistemul automat de semaforizare al Primăriei orașului Barcelona a decis că-n clipa-aia semaforul din fața poliției să fie roșu și s-au oprit la zece pași de curcanul de gardă care, cu mitraliera-n mână, s-a uitat bănuitor la ei. Cât Miquel își zicea c-acum își dă sufletul, a auzit răsul stins al Bertei care șoptea, na, japița dracului, și lui i-au trecut prin cap două lucruri: unu, că Berta partizan are gură spurcată; și doi, că-i umilitor, fata-asta n-are niciodată frică. Și ea a venit lângă el pe șau și l-a-mbrățișat, parc-ar fi fost doi îndrăgostiți, și-n clipa-aia polițistul cu mitraliera nu le-a mai dat atenție. Și Miquel acum clar o să-și dea sufletul, dar de-mbrățișare. Verde. E verde, drace. Miquel!

Pe la Catedrală îi era deja dor de-mbrățișare. Dar ea era pusă pe luptă, parcă nu doar n-avea frică, dar nici inimă, și-i zicea va trebui mers separat. Și el, oh, nu, de ce? Și ea, fiindcă suntem singuri și trebuie să ne mișcăm repede; e mai periculos, da' nu contează.

Au ajuns la tăcuta piață Sant Jaume într-un monumental tărăboi de motocicletă. Au intrat pe strada Ferran. Parchează-aici, a zis când au ajuns la Avinyó. Când s-a așternut liniștea iar, Miquel avea impresia că de după un felinar apare-o mașină de poteră și Bertei i s-a părut la fel fiindcă-a zis cred că trebuia să lăsăm mai încolo motocicletă. Și Miquel a gemut și-acum?, și ea a răs și i-a dat una-n spate cât i-ntindea o pungă și zicea glumesc, drace, noaptea potera doar me.

Și-au împărțit treaba: ea o s-o ia spre vechiul Palat al Generalității și el spre Primărie. Cum n-aveau acoperire, trebuia lucrat

Jaume Cabré (n. 1947, Barcelona) este un nume important în literatura catalană, o literatură despre care se știe încă puțin la noi, un alt versant al culturii care a dat lumii pe Antoni Gaudí, arhitectul celebrei *Sagrada Família*, sau pe Salvador Dalí, ca să amintim doar două nume celebre. Jaume Cabré a scris mai multe romane (*Pânza de păianjen*, *Fra Junoy sau agonía sunetelor*, *Excelență* - apărut și în limba română în 2003, *Umbra eunucului*, *Vocile lui Pamano*), proză scurtă (*Cartea preludiilor*, *Călătorie de iarnă*), eseuri, scenarii pentru seriale de televiziune, iar creațiile lui au fost încununat cu cele mai prestigioase premii.

Roman cu structură complexă, de o mare bogăție și rafinament stilistic, *Umbra eunucului* este bilanțul vieții unui intelectual din Barcelona implicat în mișcarea antifranchistă a anilor '65-'70. Bilanțul unei vieți și al unei întregi istorii, făcut cu luciditate, umor, nostalgie.

bine, dar repede. Calm, dar nu lălit. Și el s-a gândit sinucidere, idiotule, cin' te-a pus să... Dar Berta, cu degetu-n sus, avertiza pentru ultima oară, dacă-auzi vreun zgomot, o iei la fugă și uiți de motocicletă. Poate cea mai bine-nțeleasă instrucțiune. Peste cinci minute, aici. Și s-a topit pe-o străduță întunecată, pe nesimțite. Miquel s-a uitat la spray perplex. Un minut jumătate nici nu m-am clintit. S-a gândit la Berta, a admirat-o mai mult și-a reacționat; a luat-o din loc în goană, goană, pân-a dat de zidul lateral al Primăriei. S-a uitat în dreapta și-n stânga. Curcanii-ar trebui să fie doar la intrarea principală. Or face ture? Or avea vârați în ziduri spioni? Ce să știe el, pur kamikaze! Două minute și jumătate și treaba aștepta și eu incapabil de reacție. Și-a-nchipuit-o pe Berta cum scrie cu scrisul ei perfect, cu limba scoasă, fată conștiințioasă, cum ar trebăluși prin casă. A dat din cap să alunge imaginea. Trei minute și arsesem gazul. S-a chinuit să-și aducă-aminte prima frază, cu revendicarea amnistiei. A scos capacul spray-ului care-a căzut c-un poc-poc-poc vesel și el voia să intre-n pământ căci miile de polițai cădeau cu parașutele și trăgeau cu mitralierele; nu, nimeni. A luat capacul de jos și când a-nceput să mânjească istoricul zid cu vopseala libertății, i-a revenit energia. Acum da, era un erou. Întâi t, apoi e. Încet, dar energic. A terminat rapid. S-a uitat la ceas, mamăăă, cred că Berta-i de ore pe motocicletă. În apropiere un clopot îl acuza chiar în clipa în care da de veste că-i unu și el a fugit, fără să-i mulțumească de informație, spre motocicletă, spre Berta. Pe-un zid al Primăriei franchiste din Barcelona sta pentru toți la vedere, până când s-a hotărât stăpânirea să-l șteargă, un TE IUBESC țâșnit din adâncul inimii mele înspăimântate. A fost o sinceră și inutilă declarație clandestină de dragoste.

Am trăit anii ăia târât de forța interioară ce-ajută eroii. În felul lui, oricine se revolta era un erou. Era vremea când orice gest trebuia să aibă o motivație ideologică, tot așa cum cu un deceniu sau două în urmă ne-

nvătasera că totul are motivație religioasă. Și lumea făcea ca Rafas și Vila, care se contraziceau pe probleme ideologice și se certau din motive ideologice; se desfăceau perechi din motive ideologice și se pleca de-acasă din motive ideologice; se făcea dragoste pe baze ideologice și nu se mai făcea tot pe baze ideologice.

- Am impresia că exagerezi. - Cu dinții ei perfecți ronțăia o măslină din cele ce ne puseseră ca să ne-ntrețină pofta.

- Nu, Júlia.

Am profitat să mănânc și eu o măslină. Și m-a apucat teama că forța cuvintelor m-ar putea-mpinge să spun lucruri pe care am impresia că Júlia nu trebuie să le știe, cum ar fi că moartea lui Bolós n-a fost accident și-asta-i ceva ce-acum doar eu știu; doar eu și ucigașul știm. Și de-asta n-am fost în stare s-o privesc în ochi pe soția lui. Mi-am scos din cap gândul și-am adoptat un ton didactic, cum îi place ei, și-am zis, uite ce-i, Júlia, asta nu-nseamnă că Barcelona era plină de intoleranți care mărșăluiau în același pas; ar fi o imagine prea simplistă. Dar se-ajungea până la sentimente născute din ideologie. Un asemenea comportament împingea oamenii, fatalmente, spre isterie. Așa cum Passeig de Gràcia trăia de luni și luni fără jenă cu mațele la vedere fiindcă se hotărâse să se facă-n măruntaiele ei o parcare, multă lume trăia cu sufletul la vedere și se-ntreba dac-o să fie-așa cruntă viața mereu și veșnic duceam dorul locului unde cică oamenii-s cultivați, liberi, fericiți. De-aia era obligatoriu ca lui Simó ex-Miquel să-i placă Brecht, să-l viseze pe Evtușenko, să păstreze o tăcere prudentă în ce-l privește pe Maiakovski și s-o țină-ntruna cu Espriu și Neruda. Lui Simon, Cititorul Revoluționar, i-au trebuit șase-șapte ani ca să-și dea seama că *Veinte poemas de amor* sau *Setmana santa* sunt pur și simplu bune. Ce m-aruncă pe mine în disperare e dacă asta n-a-nsemnat timp pierdut; sigur e că o evoluție atât de dramatică în viața unui cititor se-ntâmplă rar sau niciodată.

Prezentare și traducere de
Țoria C. Matei

literatura lumii

Terra incognita

Scriitorul slovac Dušan Mitana (1946) a publicat volumele de nuvele *Psie dni* (Zile câinoase), 1970, *Noëné zpr-vy* (Știrile de noapte), 1976, *Slovenský poker* (Poker slovac), 1993, nuvela *Patagonia*, 1972, și romanul *Koniec hry* (Sfârșitul jocului), 1984. După părerea unui exeget, povestirea fantastică *Terra incognita* ar fi un semn al convertirii autorului ei la ortodoxie, judecând după numele Orthon, pe care și-l atribuie un anume personaj.

Vine o vreme când omul nu-și mai află somnul. Se va întâmpla seara târziu, picoteala se va prăvăli asupra sa, iară omul va sta la masă și, întocmai unei ciocănitore, va ciocăni cu un deget în clapele mașinii de scris. În clipa când se aruncă în pat, somnul își ia zborul precum o pasăre ce pierde în negura nopții. I se foiesc prin cap tot felul de gânduri scandalos de enervante. Și omul va ști atunci că nu va mai putea nicicând să închidă ochii. În clipa aceea începe să dușmănească coala albă a hârtiei, pe propria nevastă și pe propriii copii. Izbește cu pumnul în masă și pornește în smoala nopții. Și nimeni nu-l însotește, nici nu-l păzește să nu pățească ceva.

Da, așa i-am părăsit.

Iar către dimineață, când cerul începea să se albăstrească, treceam printr-o așezare de munte. Muntenii mai trăgeau încă la aghioase, doar într-o singură casă de bârne mai era lumină. Alburie. Se auzea dintr-acolo vorbărie în engleză, focuri de armă, nechezat de cai și un plâns de copil. Probabil stăpânii închiriaseră casa unor turiști străini, aceștia își făceau de cap și nu-i lăsau nici pe ei să doarmă. Copilul se trezise, se speriasse și începuse să plângă. Se prea poate să fi fost bolnav.

Se lăsa gerul, aerul devenise greu respirabil. Când îl trăgeai în piept simțeau cum te înțepă și în boșogi și în inimă. Cu toate acestea, înaintam ușor; pe zăpada înghețată sclipea un strat gros de chiciură în care nu mi se afunda piciorul. Nămeții de pe creastă înghețaseră și erau tari ca piatra. Puteam să mă strecor printr-o văiușă și să urc povârnișul. Trăgeam nădejde că gerul va ține și a doua zi, fiindcă dacă începe moina, nu-i bine să mergi pe sub nămeții aceia. E de ajuns să tragi o înjurătură sau să aluneci că după aia nu trebuie să-ți mai fie teamă că o să ai insomnii. Avalașa pornește și n-ai cum să-i scapi...

Pe la ceasul prânzului am ajuns din urmă un țăran ce ținea de sfoară un câine ciobănesc.

Câinele îl trăgea pe stăpânul său, dar cu capul aplecat așa cum umblă animalele bolnave. O clipă și-l ridică și mă privi. În ochi i se putea citi o tristețe profundă.

Ești bolnav? I-am întrebat.

Nu, mi-a răspuns. Să știți că eu sunt cățea și am făcut cu stăpânul un cățeluș bolnav. Acum merg cu dânsul la cabana de sus ca să-l rog pe cabanier să-mi împuște stăpânul, pentru răul ce mi l-a făcut. La noi în sat nu există arme.

Minte, a zis țăranul. Cățelul e sănătos. Mă duc s-o împușc, pentru că mă înșală cu un dulău. Dar e adevărat atunci când spune că în sat nu există arme.

Frumoasă recunoștință, i-am zis țăranului și l-am privit cu băgare de seamă pe aceast ins ce voia cu inima ușoară să-și ucidă animalul credincios care îi dăruise propriul ei copil: Nu era nimic bizar la acest individ zdravăn de patruzeci de ani, bine hrănit, mulțumit cu viața sa de țăran.

M-am înfuriat, am scos cuțitul și m-am apropiat de cățeaua condamnată la pedeapsa capitală. M-a îmbrățișat, hăuia și plângea, ah, parcă vorbea cu vocea stăpânului ei, de câteva ori m-a sărutat pe frunte și pe obraji. În viața mea n-am mai auzit un vaier atât de sfâșietor!

Am tăiat lațul ce îi strângea și îi lega unul de celălalt.

Au pornit să chiuie, se învăteau în jurul meu și, din când în când, se opreau să mă îmbrățișeze și să se plângă cu acel curios glas omenesc.

Așa ne-a găsit noaptea și nevasta mea, bând vin și cântând. Vinul curgea pe văiușă. Dușan, nu mai bea, mă implora nevasta. În zadar. Ca, în cele din urmă, să dispară într-o vale adâncă laolaltă cu amândouă fiicele mele.

După o clipă m-au părăsit toți.

Sus, pe coama muntelui, straturile de nămeți înghețați aveau culoare albăstrie. Se auzea dintr-acolo gălăgie în limba

Biruitorului îi voi da din mana cea ascunsă și-i voi da lui o pietricică albă și pe pietricică va sta un nume nou, pe care nimeni nu-l va ști, decât primitorul.

Apocalipsa, cap.2, 17

engleză, focuri de armă, nechezat de cai și plâns de copil. Ca de obicei, părinții priveau un western la televizor, copilul se trezise și, speriat, începuse să plângă.

Băi, neamule, am strigat. Oameni buni, ce s-ar întâmpla de s-ar porni avalanșa? Eu n-aș putea dormi, iar voi ați nimeri la zdup!

Nimic, nu s-ar întâmpla nimic, mi-a răspuns copilul.

Am început să mă rog din răspuțeri ca avalanșa să nu pornească și chiar n-a pornit. Înghețul teribil a oprit-o.

Spre dimineață am ajuns la cabana din vârful.

Toți.

literatura lumii

Cabanierul nu s-a arătat surprins de venirea noastră. Ne aștepta. Ne privi cu atenție ca și cum ne-ar fi numărat, ca și cum ar fi vrut să controleze dacă nu cumva se pierduse vreunul pe drum. Apoi și-a întors privirile spre stelele ce își pierduseră strălucirea, pâlind, și a tras adânc aer în piept. Ca omul priceput a savurat gura de aer înghețat și a declarat: azi va fi moină, după care a intrat în cabană. Noi l-am urmat fără o vorbă. Eu încheiam șirul.

După ce am închis ușa, am băgat de seamă că această cabană din vârful se afla chiar sub creasta muntelui.

Nici o teamă, m-a asigurat cabanierul. Totul e în regulă.

Mi-a pus în palmă o piesă de culoare neagră dintr-un joc de domino pe care era înscris cu litere de un alb strălucitor cuvântul ORTHON.

Orthon?

Da, zise. Acum mă numesc Orthon.

Mi-a înmănat cheia: Încuie. Sunteți toți.

În afara noastră, se mai aflau în cabană încă nouă necunoscuți.

Cu o liniște inexprimabilă în suflet, am încuiat ușa, răsucind cheia în broască de două ori.

În clipa aceea, cabana s-a desprins de pământ și a zburat ca o pasăre către luminosul luceafăr de dimineață.

Prezentare și traducere de
Corneliu Barborică

Ion Crețu

De data asta, două apariții editoriale, două genuri de literatură minoră, jurnalul și corespondența, primul purtând marca megastarului Catherine Deneuve, ultimul, semnat de Henry Miller, două simpatii, fiecare în alt fel, mai vechi. Ambele privesc industria cărții din Franța.

1. La sfârșitul lui aprilie, lumea bună a Parisului a asistat la un eveniment literaromonden care a ținut afișul librăriilor: Catherine Deneuve, celebra actriță, modelul pentru Marianne, statuia simbol a Franței și-a lansat un jurnal intitulat *A l'ombre de moi-même*. Nu vom intra în detalii biografice și filmografice, starul filmului francez fiind cunoscut publicului larg de peste 40 de ani. Există, din această perspectivă, puține pete albe. Vom reproduce, totuși, pentru expresivitatea lor, două declarații, una aparținând lui Gerard Depardieu și cealaltă unui (?) ex-soț al actriței: "Catherine Deneuve este bărbatul care aș vrea eu să fiu" susține primul; David Bailey, la rândul lui, afirmă că „a fi căsătorit cu Deneuve este ca și cum ai conduce un Maserati după ce ai fost obișnuit cu o mașină Ford.“ Nu știm cât de măgulitoare pot fi pentru Catherine Deneuve aceste mărturisiri, una care subliniază o latură puternică, aproape masculină a caracterului actriței, cealaltă care o asociază cu un bun de consum de lux. Un lucru este cert, și anume că jurnalul *A l'ombre de moi-même*, a decepționat cititorul de pe Rive Gauche și pe critici, care l-au etichetat drept "o listă de cumpărături plină de banalități." Într-o cronică din *Le Figaro*, se spune despre Deneuve, nici mai mult nici mai puțin: "Ea, care are tot dreptul să se considere inteligentă, cultivată, cu un caracter puternic, cu o judecată sănătoasă, cu vederi superioare și cu mult rafinament, apare ca o fetișcană de 16 ani, cu un stil siropos care o face pe Marilyn Monroe să pară o intelectuală."

A l'ombre de moi-même, ne asigură *The Guardian*, este o colecție de note, însemnări personale de la ședințele de filmare a șase dintre filmele actriței, incluzând *Indochine*. Scrise între 1968 și 1999, acestea nu au fost destinate publicării. Ceea ce nu știm, nu ni se spune, este de ce, dacă notele nu au fost destinate publicării, au văzut, totuși, tiparul. Desigur, atari "accidente" editoriale se produc deseori după moartea autorului, mai rar în timpul vieții lor. Suntem, de data asta, în prezența unei excepții, benefică mai ales pentru editura Stock, care a publicat jurnalul.

2. Al doilea titlu la care ne-am oprit privește uriașa corespondență dintre doi dintre "grii" literaturii lumii: Laurence Durrell și Henry Miller. Editura Univers a publicat, în 1996, în selecția lui Ian S. MacNiven, un volum de 340 de pagini de corespondență, întinsă pe parcursul a 45 de ani (1935-1980), dintre două genii, potrivit formulării lui MacNiven. Ca o paranteză, Miller a fost îndrăgostit de "selecții", atunci când nu a putut scoate pe piață un titlu nou, a propus o culegere, de obicei tematică, din scrierile sale anterioare. Eu însumi am în bibliotecă două astfel de tomuri: *Henry Miller on writing* și *The Books in my life*, asupra cărora mi-am propus mai demult să mă pronunț.

Deneuve, Miller & Durrell

meditații
contemporane

scris mai mult decât au citit!)

Nu vom reveni asupra împrejurărilor în care debutează schimbul de scrisori între Durrell și Miller, cititorul român va găsi în ediția românească toate detaliile. Vom menționa doar faptul că cei doi "mari" simt nevoia să comunice în scris nu doar când s-au aflat departe unul de altul, ceea ce s-a întâmplat în majoritatea anilor de când s-au cunoscut, dar și atunci când s-au găsit sub același acoperiș! De pildă, la mijlocul lui august 1937, Miller îl găzduiește pe Durrell la Paris, în Villa Seurat, din arondismentul 18. Momentul acesta nu figurează în ediția românească. Cei doi scriitori (și doamnele lor) petrec mult timp împreună, beau enorm, discută și-și scriu de la un etaj la altul! Într-o zi, Durrell îi pune prietenului mai vârstnic trei întrebări. Una dintre ele se referă la relația lui Miller cu Dumnezeu: "Când spui «a fi cu Dumnezeu» te identifici cu Dumnezeu? Sau consideri realitatea divină ca un lucru străin nouă, spre care tindem? Miller răspunde: "...Aș prefera să discutăm despre asta în jurul mesei. Când mă inviți să iau masa la voi, la parter? Sunt liber pentru cină seara asta, dacă-ți convine."

În încheiere, un pasaj edificator dintr-o scrisoare adresată de Miller lui Durrell, datată 20 septembrie 1972, din care reiese rolul epistolelor în viața autorului *Tropicului Capricornului*: "Vreau să spun că mi-am început «cariera literară» scriind scrisori cui se nimerea și tuturor. Iar acum iată-mă în aceeași situație, dar de data asta îi scriu numai ei (Anaïs, n.n.), unicei." De unde se vede că scrisul poate fi o boală aproape la fel de grea ca și iubirea - uneori alimentată de iubire!

Poezii în capodopere

alese și traduse de grete tartler

Metrodorus (sec. IV î.Chr.)

Bucuriile vieții

Ține toate cărările vieții. În agoră sunt onoruri
Și târguală prudentă; în casă-i odihna;
La țară, -ncântarea naturii; pe mare sosește câștigul;
Depart, între străini, ești avut și strângi fală,
Iar sărac dacă ești, n-o știi decât tu.
De ești însurat, gospodăria ți-e bună,
De nu ai soție, abia-i un trai mai ușor.
Copiii sunt minunați; dar de nu-s, n-ai nici temeri;
Junia - puternic te face; iar bătrânețea, -nțelept.
Așa că nu-i de ales numai una din două
Și nici să te naști sau să mori nu-i de ales;
Fiindcă totul ce se petrece în viață e bun.

alina boboc

Un festival de comedie

După Festivalul de teatru organizat de Institutul Francez la București, manifestare care a ținut orașul atent timp de trei săptămâni la un număr impresionant de spectacole românești și de limbă franceză, în perioada 17-24 aprilie, Teatrul de Comedie din capitală a oferit publicului a doua ediție a Festivalului Comediei Românești, FESTCO. Evenimentul a fost patronat de Ministerul Culturii și al Cultelor și de Primăria Municipiului București și s-a înscris în dorința de

A opta ediție a Festivalului Filmului European de la București a luat sfârșit. Dar călătoria noastră cu dirijabilul de celuloid continuă. Dacă în numărul trecut mă ocupam cu predilecție de premiera românească **Damen Tango**, în articolul de față, o să încerc să realizez o radiografie a filmului european prezent la acest important festival.

Interesant este faptul că marea majoritate a peliculelor pe care le-am vizionat au câteva caracteristici comune. Întoarcerea la povestea încărcată de emoție, spusă cu o mare artă a firescului. În centrul acestor umanioare se află omul simplu, cu o viață obișnuită, aparent ternă. Nimic spectaculos în modul cum trăiesc, evoluează, simt și gândesc personajele pe care regizorii europeni le-au inventat. Fără efecte speciale din punct de vedere tehnic (ele nici nu ar fi posibile, căci bugetul acestor producții este destul de modest în comparație cu filmul american), dar cu o multitudine de astfel de efecte la nivel sentimental. Nu cumva să credeți că avem de-a face cu niște filme melodramatice,

arta filmului

pisicoase și plângăcioase. Nicidecum. Dar au în miezul lor, în fibra lor profundă, o nostalgie. O nostalgie asemănătoare cu cea a personajelor cheviene. **Nostalghia** sufletului. Într-o lume care și-a pierdut de mult uzul rațiunii, tot mai sălbatecă și autodevoratoare, ochiul cineastului european caută cu disperare fărâma de autenticitate. Fărâma de suflet într-un ocean al ororii. Dar cel mai mult m-a impresionat faptul că regizorii prezenți în festival, unii dintre ei aflați la debut, privesc cu afecțiune chipul copilului și al copilăriei. Fie că a fost vorba de istorioare dramatice sau comice, chipul copilului, al inocenței, al frumuseții pure, era omniprezent. TM i mai e ceva. Un lucru pe care noi, nu l-am învățat deloc. Știu să scrie un scenariu. Adevărul e că nu prea am observat prea mulți regizori sau oameni implicați în cinematografia românească,

încurajare a dramaturgiei românești, despre care se afirmă adesea în ultimii ani că ar traversa o fază de criză.

În festival, au participat 15 comedii (plus două, în trei spectacole invitate), scrise de 11 autori: I. L. Caragiale (**O noapte furtunoasă**, **O scrisoare pierdută**, **D'ale carnavalului** și **Oratorii pisicilor turbate**, un scenariu după texte oratorice caragialiene), Victor Eftimiu (**Înșir'țe mărgărite**), Mihail Sebastian (**Ultima oră**), Eugène Ionesco (**Pietonul și furia** și **Jacques sau Supunerea**), Dumitru Solomon (**Superba, nevăzuta cămilă**, un colaj din schițele autorului, și **Zăpezile de altădată**), Adrian Lustig (**Poker**), Valentin Nicolau (**Ultima haltă în paradis**), Aglaja Veterany (**De ce fierbe copilul în mămăligă**), Lia Bugnar (**Oase pentru Otto și Aici nu se simte**), Mimi Brănescu (**Gunoierul**) și Tudor Aaron Istodor (**Doi și cu profesoara, șase**). În această enumerare cronologică, se observă simplu că, în afara numelor consacrate, apar și altele, ale unor dramaturgi jucați foarte puțin sau aflați abia la începuturi. Important este că toate aceste piese, indiferent de perioada când au fost scrise, conservă un comic cu specific românesc, incluzând inconfundabila ironie caragialiană, delicatețea lui Mihail Sebastian, umorul ionescian, dar și satira unor aspecte la zi (de pildă, în comedia lui Adrian Lustig, tonul este

Călătorie cu dirijabilul de celuloid (II)

irina budeanu

prezenți la acest festival. Și atunci, de unde să învețe să fac un film? Sau suntem mult prea deștepti, ca să-i vedem pe alții. Atât de deștepti, încât confundăm scenariul unui film cu o dizertație filosofică sau un discurs psihanalitic. Noi avem fițe, aere superioare, intelectualisme cât cuprinde, iar rezultatul este jalnic. Jalnic, pentru că este fals. Dar să revenim la lumea normală a filmelor europene, mai „sărăcuță” în mofturi ale inteligenței. **Ia-mă și du-mă cu tine**, scris și regizat de italianul Tonino Zangardi, are ceva din aerul excepționalelor filme ale lui Tornatore. Vedem în această peliculă din 2003 o Romă a marginalilor, confrunțați cu foarte multe probleme sociale și rasiale. Printre acești adulți ratați, înrăiți, a căror ură, neputință și frustrare se revarsă asupra unei comunități de rromi, strălucește un copil. Gianpiero în vârstă de 13 ani, are atâta candoare și puritate, încât prin contrast, lumea adulților este de neprivit. El este altfel și cum spune tatăl său furios, dorindu-și din răspuțeri ca Gianpiero să fie la fel ca ceilalți copii și, o făptură pentru care nu există răutate, lașitate, discriminare. Iar promisiunea pe care el o face fetiței de rromi din vecini, Ramona, aceea de a o duce într-o zi la malul mării, se va împlini. Căci numai copiii își mai țin promisiunea, într-o lume prea grăbită ca să mai aibă vreun principiu sau vreo manieră. Un cu totul alt subiect a avut filmul **Amerika** al cunoscutului regizor de teatru, Maurizio Scaparro. În fapt era vorba de un spectacol de teatru filmat după romanul omonim al lui Kafka. Bine făcut, cu o tehnică impecabilă, Maurizio îmbină în mod plăcut teatrul cu filmul. **Olivetti 82**, filmul de debut al belgianului Rudi Van Den Bossche (o adaptare după piesa de teatru cu același titlu de Erieck Verpale) are forță dramatică și ne duce cu gândul că drumul tânărului cineast va fi unul încununat de succes. Aparent, **Olivetti 82** este un film polițist, în care

extrem de acid, în replici vii și într-un ritm antrenant). Astfel, în fața spectatorului apare o lume ușor derutată, cu doza ei de kitsch și cu multe altele. Interesantă este piesa Liei Bugnar, **Oase pentru Otto**, pe tema prostituției practicate cu profesionalism sau cu amatorism, sau cea a lui Mimi Brănescu, care demonstrează cu succes că se poate scrie o comedie pe tema gunoierului.

Festivalul a cuprins un evantai foarte larg de teatre, dintre cele mai diverse: Teatrul de Comedie, Teatrul Odeon, Teatrul Nottara, Theatrum Mundi, Teatrul Act, Teatrul Luni, Teatrul Național „I. L. Caragiale” din București, apoi, Teatrul Național „V. Alecsandri” din Iași, Teatrul Dramatic „Fani Tardini” din Galați, Teatrul Dramatic „Sică Alexandrescu” din Brașov, Teatrul de Nord din Satu Mare, Teatrul Maghiar de Stat din Cluj și chiar Teatrul Național de Televiziune.

Între regizorii care au montat, pe lângă nume ce se prezintă singure (Anca Ovanez-Doroșenco, Tompa Gábor, Alexandru Tocilescu, Alexandru Hausvater, Mircea Cornișteanu, Dominic Dembinski, Alexandru Dabija), au fost și nume în curs de afirmare: Radu Afrim, Ioana de Hillerin, Liviu Manoliu care au propus viziuni interesante în spectacolele lor.

Festivalul a inclus zilnic și o lansare de carte de teatru, de la Editurile UNITEXT și Compania sau din suplimentele revistei „Teatrul Azi”.

Deși aflat la începuturi, FESTCO s-a dovedit a fi un festival serios, realizat cu atenție și profesionalism, pentru care directorul său, actorul George Mihăiță, merită toate felicitările.

acuzat de o crimă este personajul principal, scriitorul Bernard. Dar de fapt, filmul are foarte multe nivele de „citire”, de la cel al unei intrigii polițiste, până la cel psihologic. Întreaga viață a lui Bernard de la naștere și până la maturitate se desfășoară în fața noastră. E de reținut din acest film și antisemitismul puternic al belgienilor. Cred că unul dintre cele mai interesante filme din festival a fost **Solino**, o producție germană semnată de Fatih Akin, care la doar 30 de ani este un nume în cinematografia europeană. Ultima sa peliculă, **Head On** (ea va fi proiectată în premieră la noi, la Festivalul de Film „Transilvania”, care începe vineri, 28 mai), a câștigat anul acesta, la Berlin, prestigiosul Premiu „Ursul de Aur”. **Solino** regizat în urmă cu doi ani este o emoționantă poveste de viață, care îi are ca protagoniști pe doi frați. Ei emigrează împreună cu familia din orașelul italian Solino, la Duisburg, în Germania, pentru a deschide prima pizzerie din oraș. Dar dincolo de această poveste, se ascunde o lecție de iubire. Iubirea necondiționată față de lumea celei de-a șaptea arte. Filmul are și accente autobiografice, căci unul dintre frați va ajunge cineast. Iar drumul lui plin de peripeții, multe tragice, altele comice, seamănă cu cel al lui Fatih. O replică din film, este musai s-o luăm cu noi în dirijabilul de celuloid. Copil fiind, Amato îl întreabă pe un celebru cineast ajuns întâmplător în pizzeria familiei sale: „Există ceva mai important în viață decât filmul?”. Iar cineastul îi răspunde: „Da. Ardoare și pasiune”.

Da, cred că cea de-a opta ediție a Festivalului Filmului European a stat sub semnul ardorii și pasiunii.

Pentru Aristotel, *comparația* era doar un rezultat al *metaforei* pentru că filozofia aristotelică se baza pe ideea că toate expresiile care fac ca o asemănare să fie percepută, rezulta din aceeași operație a gândirii logice care a fost denumită *metaforă*. Ca atare, metafora este operația de atribuire a unei denumiri unei realități care nu avea până atunci această denumire; atribuirea se face printr-un enunț predicativ simplu, de tipul "aceasta este aceea" (*Maria este o floare*) sau prin intermediul unei predicatii cu două elemente (*Maria este o floare rară*). *Comparația*, în schimb, nu are neapărat o formă predicativă. Caracteristica ei principală este aceea de a fi formată din două elemente: unul, cel prin care se compară, și al doilea, elementul comparat. Mulți exegeți ai școlii aristotelice consideră metafora mai puternică decât comparația

conexiunea semnelor

peptu că atribuirea directă a caracteristicii elementului prin care se compară menține efectul de surpriză. În timp ce comparația îl disipează: *Maria (este) o floare rară* față de *Maria este ca o floare rară*.

Ignorată de poetică, subordonată metaforei de retorică, comparația a crescut în importanță, ajungându-se cu timpul, chiar la o inversare de poziții: după Aristotel, deja în timpul lui Quintilian, comparația nu mai este percepută ca un tip de metaforă, ci metafora este subordonată comparației, fiind declarată o "comparație prescurtată". Deși a funcționat cu această definiție de atunci până mai în zilele noastre, este greu de acceptat că metafora ar putea fi doar o comparație căreia îi lipsește termenul de comparat. În comparație nu are loc nici un transfer de semnificație: toate cuvintele și păstrează sensul și propriile reprezentări, rămânând distincte și coexistând cu un grad aproape egal de intensitate. Pentru aceasta, nici o incompatibilitate semică nu este percepută, nici un termen nu este luat în sens figurat, paralelismul operează între cele două serii de termeni literari, păstrându-și caracteristicile esențiale la care se pot adăuga și altele la nesfârșit. În cazul metaforei, dimpotrivă, percepția unei incompatibilități este esențială pentru interpretarea mesajului. Incompatibilitatea este explicită în cazul *metaforei in praesentia* (*Radu e un măgar*) și este implicită în *metafora in absentia* (*Ce măgar!*), dar, chiar și implicită, ea încă își motivează interpretarea figurată.

Ceea ce unește metafora și comparația este analogia, aceasta mergând în creștere de la

În jocul litotei și al asemănării

mariana ploae-hanganu

metaforă la comparație. Relația de analogie este un instrument logic în comparație deoarece rămâne în izotopia contextului (de vreme ce se compară în mod cantitativ ceea ce este comparabil). În metaforă analogia este de ordin semantic, instaurând o relație între un element care aparține izotopiei contextuale și un element străin acestei izotopii și care reprezintă o imagine. Comparația se bazează pe folosirea logică a analogiei; ea este un raționament implicit. Metafora se bazează pe folosirea semantică a analogiei. În timp ce metafora este un enunț predicativ simplu, comparația este ceva mai mult: este o parafrază care atenuează forța atribuirii unei caracteristici insolite.

Din această perspectivă, metafora nu pare a fi forma prescurtată a comparației, ci exact opusul, adică originea, începutul ei dinamic.

Comparațiile intră, de foarte multe ori, în componența expresiilor frazeologice. Termenii prin care se compară sunt declarați ca atare după îndelungi folosiri în limbajul colocvial; ei se leagă la termenii comparați prin intermediul unei analogii care se bazează pe o caracteristică dominantă. Foarte multe expresii conțin o comparație hiperbolică, traducând o modalizare intensivă, o exagerare din partea enunțatorului, modalizare care în timp devine stereotip. În expresia *tare ca piatra* elementul cu care se compară, *piatra* evocă modelul convențional al calității denumită de adjectivul *tare*. Morfemul de comparație ca apare în comparațiile hiperbolice doar ca indicator al asemănării, deși anumite restricții distribuționale îi determină apariția: astfel el poate lega un substantiv de un adjectiv (*trenul era rapid ca fulgerul*) sau un verb de un substantiv (*a ieșit ca din pușcă*).

Pe de altă parte, anumite semnificații cer combinarea cu anumite elemente lexicale. Pentru a da naștere unei hiperbole este necesar ca numele sau propoziția care servește drept parametru comparativ să desemneze un fenomen ale cărui proprietăți efective sau convenții culturale să mențină ca model exemplar întruparea caracteristicii luată ca bază de comparație. Lucrul acesta este evident în hiperbolele stereotipe deja, ca: *amar ca fierea, încăpățânat ca un măgar, a trăi ca un pașă* etc., în

care elementul prin care se compară: *fiere, măgar, pașă* sunt deja parametri comparativi reprezentativi.

Există și comparații ironice: în cadrul lor avem de-a face cu sensul figurat intensiv antifrazic sau paradoxal. (Folosim termenul *antifrază* cu sensul "diametral opus precedentului"). Există enunțuri care prezintă o exagerare în sens contrar; ele au mai fost numite hiperbole comparative de inferioritate. În expresia *a fi drept ca leuca* caracteristica de a fi drept este negativă, însemnând "ceva care este strâmb, gârbov"; este ceea ce Freud numea "reprezentarea prin contrariul său". Preluând terminologia retoricii tradiționale, ne aflăm la confluența *litotei* cu antifraza. Ironia este una din consecințele sensului antifrazei care, așa cum aminteam, este un procedeu de expresie prin contrariu său. Fără cunoașterea intenției ironice se instalează paradoxul. Cum poate fi *leuca* dreaptă când forma ei caracteristică este înconvoiată?

Cei doi termeni, litota și antifraza sunt de multe ori confunziți în tradiția retorică care amestecă criteriile formale cu cele semantice; contrar antifrazei, litota se exprimă deseori într-o formă negativă care echivalează cu o afirmație întărită. Expresia *el nu este prost deloc* înseamnă de fapt *el este foarte deștept*.

Parafrăzându-l pe Jakobson, pentru care metafora este o figură de stil în care semnificația unui cuvânt este substituită cu alta în virtutea relației de asemănare subînțeleasă, vom spune că, în același mod, comparațiile antifrazice se bazează și ele, ca și comparațiile hiperbolice, pe o comparație de asemănare, dar diferența este că la acestea din urmă ecuația se stabilește plecând de la un pozitiv către un negativ absolut. Astfel, putem spune că ceva nu este *drept* tot așa cum *leuca* nu este *dreaptă* în nici una dintre situațiile posibile și imposibile pentru că dacă ar fi *dreaptă* nu ar mai fi *leucă*.

ana amelia dincă

Întoarcerea la Vlaici

Cihai Marin Cârstea face parte din acea categorie de artiști care au rămas atașați de începuturile picturii moderne. Orizontul ca simbol principal focalizează preocupările de reprezentare plastică ale artistului. În puține tablouri se desparte de acest motiv constant preluat de suprafețe importante ale imaginii.

Sunt adevărate frize panoramice expozițiile personale unde natura își etalează aspectele ei de suprafață ori detaliate în culori fluide, descrieri firești, congruente cu realitatea.

Pe de altă parte, întinderile apelor nesfârșite înaintând spre țărmuri își găsesc odihna în câteva pânze care te cheamă prin luminozitatea lor, prin

dimensiunile reduse dând impresia unor necuprinse spații.

De aceea mi-a atras atenția pictura lui Mihai Marin Cârstea, un împătimit al peisajului în plein-air, astăzi când este dificil să faci recurs la un asemenea tip de pictură, care are deja o istoricitate. Trebuie să-ți asumi acest gest, iar Mihai Marin Cârstea are curajul de a expune pe sizeze o astfel de situație picturală.

Însă cel mai puternic univers de inspirație rămân locurile natale de la Vlaici. Energiile creatoare ale antecesorilor, personalități ale vieții artistice românești, care au pictat acolo, îi urmăresc pe artist căruia îi place să creadă că descinde din aceștia.

Mie îmi place Slănicul din lucrările lui Mihai Marin Cârstea, văile apelor sale, Veneția, Palatul Mogoșoia, cu încremenirea lor halucinantă.

Plasticianul, peisagist prin excelență, nu

idealizează lumea figurativă. O deturmează în schimb prin acea binevenită reîntoarcere stilistică la izvoarele impresionismului, ale luminii colorate. Compozițiile sunt echilibrate fiindcă însuși artistul este moderat, atent, privește cu afectivitate natura, iar dialogul său cu mediul de vizualizare este imprevizibil de multe ori.

Desenul, sursă de afirmare a subiectului plastic, se dezvoltă autonom, dar și în paralel cu substanța picturală strălucitoare. Astfel observi cu ușurință relația structurală dintre aspectele formale ale priveliștilor nesfârșite, remarci cum

plastică

fiecare tablou se constituie din divizionismul cromatic sau din suprafețe sintetice construite din elemente bine studiate pentru a defini locurile comune ale existenței noastre, singulare prin spațialitatea misterioasă, născută din știința meșteșugului și imaginația bogată a plasticianului.

Alexandru Cristian Miloș

recidivus

grafomania

Nu o să înțeleg niciodată cum de niște oameni de cultură de talia lui Nicolae Prelipceanu, Gheorghe Grigurcu, Alex Ștefănescu, Mircea A. Diaconu etc. au putut vedea în „poezia“ (a se citi vreo zece ghilimele) domnului Alexandru Cristian Miloș ceva mai mult decât o adunătură de prostii, ba chiar s-au gândit să-l și laude. A scrie că „pe Alexandru Cristian Miloș îl vom întâlni în secolul următor dacă vom fi și noi acolo“, așa cum, de exemplu, a scris Mircea A. Diaconu, mi se pare o laudă exagerată și nemeritată de condeierul nostru. E drept și că fragmentele de la sfârșitul volumului prezent (**Biții memoriei**, Editura George Coșbuc, 2003), strânse într-un pompos „Articol III. Literatura milenului III - Referințe critice“, sunt decontextualizate. Poate domnul Miloș o fi având și domnia sa niscaiva momente de talent, înainte de a se fi născut inspirațiunea sa dătătoare de fiori cosmici, extraterestri, rachete, OZN-uri, „viteza Luminii“ și alte bazaconii asemeni. La fel, nu o să înțeleg cum un scriitor poate ști în ce bibliotecă se află cărțile sale. Domnul

Alexandru Cristian Miloș știe: „în Biblioteca Congreselor din Washington, USA; Bibliotecii universitare (sic!) din Ohio, Oklahoma, Dakota de Nord; Muzeul de Artă Modernă din Florianopolis, Brazilia“ etc.

Despre domnul Miloș am mai scris în această rubrică. Între timp, domnul Miloș a rămas la fel de consecvent, a primit Premiul Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Cluj, pentru întreaga activitate poetică (anul trecut), iar lipsa sa de talent a atins apogeul. Noul său volum, **Biții memoriei** (Editura George Coșbuc, 2003), e zguduitor din acest punct de vedere. Când nu visează la stele călătoare și alte năstrușnicii, domnul Miloș scrie: (nici nu știu cum să citez) „**Salut/ Stele în ochi, Oameni!**“; „**Poezia:** Singurătatea noastră cosmică“; „**Pinguin poetizat:** Negru./ Alb/ Puțin...“; „**Trifoiul tău cu patru foi:** E verde, verde, verde!“; „**Aleea plină cu castani:** Bătrână doamnă! La mulți ani!“ (toate sublinierile sunt ale domnului Miloș). Vedeți și dumneavoastră ce poezie premiază Uniunea Scriitorilor din România (mă rog, filiala Cluj)... Să nu

mai comentăm!

Cum marea pasiune a domnului Miloș rămâne plutirea printre stele și zburătoare neidentificate, și **Biții memoriei** este plin ochi de astfel de abureli: „PACEA ce ne-ar aduce-o Extraterestrii pe Terra - / Ar face ca armamentele să lase armele din mâini./ La fel și Poliția și Serviciile Secrete./ Dogmele religioase, 10 mii de pe glob-ar dispere (sic!)/ Economia planetei bazată pe/ Războaie și industrii de armament/ S-ar prăbuși - am fi Liberi într-un nou/ Sistem Valoric Cosmic/ Ce-ar crea (sic!!!) panică planetară, jafuri, crime, haos - / Cultura Umanității ar trebui să găsească/ Noi Puncte de Sprijin - În Cosmos. Momentul nu e prielnic/ Pentru că Omul nu este Transformat./ Deținător al Științelor Cosmice, Spiritual!“ (**Secret mai presus de Secret (motive)**). Despre eseurile științifico-fantastice (versificate) ale domnului Alexandru Cristian Miloș prea multe nici nu ar fi de spus. Dacă ar fi scris proză S.F., altfel ar fi stat lucrurile. Poate acolo s-ar fi priceput. Pe când versificările dumisale sunt un fel de dat cu bâta în balta poeziei, niște ameteți care nu au nici o legătură nici cu literatura, nici cu știința.

Corina Sandu

corina_sandu2003@yahoo.fr

„Dincolo de toată trambarea care pune creația particulară la dispoziție societății și de unde imprezvizibilul o ia în primire, stă scriitorul sau cel ce aspiră la acest statut, montat în psihologia sa cât se poate de psihanalizabilă, ego scindat între nevoia de sublimare și dorința legitimă de recunoaștere socială. După 1989 arta scriului s-a democratizat devenind un soi de corolar haotic al dilentantismului veleitar. Ceea ce nu înseamnă că înainte aveam a face numai cu cenzura, autocenzura, birocrăția «uniunilor de creație» nu au generat un standard submersibil, un operator imaculat de valorizare estetică.“

citate surescitate

„Scriitorul recent pare să fie mai mult interesat de succesul de critică decât de succesul de librărie. E mai important să se scrie despre el prin reviste obscure decât să-i fie cumpărate și citite cărțile. Mulțumit că i-a apărut numele pe o copertă, bucuros că a înșirat cum-necum o poveste, că a reușit să vrăjească un sponsor, distribuie apoi volume cu dedicație, la diferite ocazii, confrăților,

rudelor, prietenilor, eterat că, în fine, face parte din râvnita breaslă scriitoricească. Atunci când nu scrie profund adică strepezit întortocheat, scrie dezinhibat, adică vulgar. Când nu-i moralizator se vânzolește aiurizant prin istorie, iar când descinde în actualitate e la fel de zăpăcitor, voit trivial, din topot. Mai nou a înțeles că sexul e un vehicul la care poți remorca orice: amintiri cu bunici duișoși, aspecte de la nunți urmate de divorțuri tragice, tați răzbunători, mame de turtă dulce, copii abandonați, mirosul fânului plouat, dacia rablagite, țesătoare disponibilizate, auroiaci, guguștiuci, pitpalaci, liliac în floare, cai cât cuprinde, cu o singură condiție: pagina și orgasmul, în care «orgasm» e cuvântul magic suficient pentru a mai imagina într-un fel decent și restul afară de faptul că el o trăneste pe ea și o posedă sălbatic după care o înjură urât.“

„Astfel că în loc să dai peste o intrigă abil construită, gata să te țină cu suflul la gură, te trezești cu o apocalipsă neosămătăoristă unde pulează tot felul de personaje bizare: taumaturgi de talcioc, babe sclifosite, moromeți second-hand, intelectuali bovarici, muncitori nostalgici, țărani de colectivați, politicieni verși, afaceriști crapuloși, demomondene

școlite în Bosfor, omul sărac dar plin de virtuți, îngeri, demoni, zmei, lei paralei, Maica Domnului, Iisus Dumnezeu, prinși cu toți în conflicte de cadastru funciar, drame de palier, tranzanționând eternitatea sau aranjând mișmașuri cu paradisul.“

„Am scăpat de Cortina de Fier și bricolăm zoriți un infern de borangic. Deocamdată, spațiul literar românesc se împarte între un număr redus de scriitori în vogă și o puzderie de autori minori, de suprafață parohială. Altfel spus, între Pavel Coruț și Mircea Cărtărescu e un gol prin care mișună forme neconvingătoare după cum între Paul-Loup Sulitzer și Michel Tournier ori între Sandra Brown și David Lodge afli un segment solid de literatură, uneori, mai mult decât onorabilă. Refuzăm rețete verificate pentru că vrem, cu orice preț, să fim originali. De teamă să nu ne pierdem ființa profesăm bolboroseala cu veleități terapeutice, fadacia hermeneutică a conului Leonida, bazați pe analiza spectrală a oricărui Keyserling din Piața Chibrit.“

(Gabriel Funica - „Oglinda literară“)

Ioan Flora sărbătorit în Italia

În cadrul amplei manifestări „Certamen Ciceronianum Arpinos“, desfășurată în orașul Arpino (regiunea Lazio), ajunsă la cea de-a XXIV-a ediție și patronată de președintele Republicii și Parlamentul european, sâmbătă, 8 mai, în sala Pietro Corssa din Piața municipală a avut loc un eveniment deosebit pentru noi, românii: prezentarea și sărbătorirea poetului *Ioan Flora*.

Despre opera sa au vorbit criticii Geo Vasile și Massimo Struffi, ca și Giuseppe Bonaviri, unul dintre cei mai importanți poeți și prozatori contemporani italieni. Au fost citite, într-un cadru emoționant, poeme ale autorului în traducerea italiană semnată de Geo

Vasile, cât și poeme originale, în lectura autorului.

Trebuie spus că în luna mai a anului viitor, în orașul natal al marelui orator și filosof latin Marcus Tullius Cicero va fi dezvelit un poem al poetului Ioan Flora (în limbile română și italiană) inscripționat pe o placă de piatră, reprezentând o filă a amplului proiect „editorial„ și sculptural, intitulat „Libro di Pietro“, proiect în cadrul căruia au fost incluși o seamă de poeți de renume din lumea întreagă, cum ar fi: Kiell Espmark, Giuseppe Bonaviri, Lars Forssell, Vladimir Mikes, Pedro J. de la Peña, Valentin Berestrov, Lei Shuyan, Alexander Hutchison, Urszula Koziol.

Pe lângă poemul lui Ioan Flora, în 2005, va fi dezvelit și un poem al Sanctității Sale, Ioan Paul al II-lea.

fapte culturale

Festivalul Național de Proză „Liviu Rebreanu“

Asociația Culturală „Duiliu Zamfirescu“ organizează Concursul Național „Duiliu Zamfirescu“, ediția 2004, cu următoarele premii: un premiu de 4 milioane lei pentru cel mai bun volum în proză editat în 2003-2004; un premiu de 3 milioane lei pentru cel mai bun volum în proză scris; un premiu de 2 milioane lei pentru cel mai bun volum în versuri editat în manuscris; un premiu de 2 milioane lei pentru cel mai bun volum de ese, critică literară în manuscris.

Lucrările publicate în volum sau cele în manuscris (dactilografiate), se trimit în 3 exemplare pe adresa: Gheorghe Neagu, Focșani, jud. Vrancea, str. Dr. ing. Ion Basgan, pl. 8, ap. 6, până la data de 30 mai 2004. Premiile se vor acorda în cadrul Zilelor „Duiliu Zamfirescu“ din 9-10 iulie 2004, în orașul Focșani.

Actuala ediție a festivalului se va desfășura în perioada 1-5 septembrie, în cadrul manifestărilor comemorative - 60 de ani de la înălțare la cele veșnice a lui Liviu Rebreanu, clasic al literaturii române.

Organizatorii ediției din acest an sunt: Uniunea Scriitorilor din România, Asociația Națională a Caselor de Cultură a Sindicatelor din România (Casa de Cultură a Sindicatelor Bistrița), Centrul pentru Cultură al județului Bistrița Năsăud, Inspectoratul Școlar al județului Bistrița Năsăud, Biblioteca județeană, Complexul Muzeal Județean Bistrița-Năsăud, Primăria Municipiului Bistrița (Consiliul Local), Casa Corpului Didactic Bistrița, Revista „Mișcarea literară“.

Concursul de proză „Liviu Rebreanu“ este structurat pe trei secțiuni:

I. Concurs pentru volume de proză, critică, eseu și istorie literară editate în perioada noiembrie 2003 - august 2004

La această secțiune se va acorda și un premiu pentru volum de debut. Cei interesați vor face precizarea în fișa de înscriere că este debutant.

II. Concurs de proză în manuscris pentru autori nedebutanți în volum.

III. Concurs de proză scurtă pentru elevi.

Autorii de volume publicate au dreptul să se înscrie în concurs cu maximum două titluri, în trei exemplare, însoțite de o fișă de înscriere care va cuprinde principalele date ale autorului, numele și prenumele, adresa, domiciliu, telefonul etc.

Autorii pentru secțiunea a doua se vor înscrie în concurs cu manuscrise dactilografiate la două rânduri, în trei exemplare. Manuscrisele nu vor depăși 20 pagini de autor, și vor fi semnate de autor cu un motto ce se va regăsi și pe plicul sigilat care va conține fișa de înscriere a autorului. Manuscrisele semnate cu numele autorului nu vor fi luate în considerare.

Festivalul Național de Poezie „George Coșbuc“

Organizatorii Festivalului sunt: Uniunea Scriitorilor din România, Asociația Națională a Caselor de Cultură a Sindicatelor din România (Casa de Cultură a Sindicatelor Bistrița), Centrul pentru Cultură al județului Bistrița Năsăud, Inspectoratul Școlar al județului Bistrița Năsăud, Biblioteca județeană, Complexul Muzeal Județean Bistrița-Năsăud, Primăria Municipiului Bistrița (Consiliul Local), Casa Corpului Didactic Bistrița, Revista „Mișcarea literară“.

Actuala ediție a Festivalului cuprinde următoarele secțiuni de concurs:

I. Concurs pentru volume de versuri publicate în 2003 - 2004

II. Concurs pentru volume în manuscris ale autorilor nedebutanți.

III. Concurs de poezie pentru elevi.

Autorii de volume publicate în perioada 2003-2004 au dreptul să se propună două ti-

tluri, în trei exemplare, însoțite de o fișă de înscriere care va cuprinde principalele date ale autorului, numele și prenumele, adresa, domiciliu, telefonul etc.

Autorii de volume în manuscris vor propune un singur titlu, în trei exemplare, dactilografiate, însoțite de o fișă de înscriere care va fi sigilată într-un plic ce va purta un motto ales de autor.

Pentru elevi se acceptă maximum 10 poezii, dactilografiate, în 3 exemplare, ne semnate, însoțite de un curriculum vitae care va fi sigilat într-un plic ce va purta un motto ales de autor. Manuscrisele semnate nu vor fi luate în considerare.

Toate volumele și manuscrisele pentru concursul de creație literară vor fi trimise până la data de 1 octombrie 2004 (data poștei), pe adresa Casa de Cultură a Sindicatelor Bistrița, str. Al. Odobescu nr. 3, cod 420043 Bistrița,

jud. Bistrița-Năsăud.

Pentru elevi se acceptă manuscrise de proză scurtă, dactilografiate la două rânduri, în 3 exemplare. Manuscrisele nu vor depăși 10 pagini și vor fi semnate de autor cu un motto ce se va regăsi și pe plicul sigilat care va conține fișa de înscriere a autorului.

Toate volumele și manuscrisele pentru concurs vor fi trimise până la data de 16 august 2004 (data poștei), pe adresa Casa de Cultură a Sindicatelor Bistrița, str. Al. Odobescu nr. 3, cod 420043 Bistrița, jud. Bistrița-Năsăud.

Pentru fiecare secțiune vor fi acordate trei premii în bani și diplome.

Marele premiu „Liviu Rebreanu“ al revistei „Mișcarea literară“ în valoare de 5.000.000 lei se va acorda unui singur autor de la cele trei secțiuni de concurs.

Dreptul de acordare și ierarhizare valorică a premiilor pe secțiuni aparține juriului.

Manuscrisele și volumele înscrise în concurs nu se înapoiază autorilor.

Relații suplimentare se pot obține la tel/fax: 0263/233345, 0745/970250 sau 0263/212023.

Ioan Suciu

Filmul lui Cristi Puiu, **Marfa și banii**, îți lasă impresia unui documentar realizat la un raid al poliției în lumea interlopă.

Doi tineri, asociați într-o firmă, intră în combinație cu niște traficanți, pentru a câștiga niște bani. Suma este foarte tentantă, au de făcut simplu un transport de marfă de la Constanța la București și pot câștiga cât obțin ei în luni întregi de muncă (3000 de dolari) în firma lor, mai mult decât modestă, de vânzare de produse la geamul apartamentului. Tipul care-i angajează, Marcel Ivanov, interpretat de Răzvan Vasilescu, îi ia în stăpânire ca pe niște sclavi. Sosit în casa tânărului din rolul principal, Ovidiu, deschide și închide uși, dă ordine scurte, militărești, invită lumea afară din cameră pentru a putea discuta, se poartă de parcă ar fi intrat în inspecție într-o bucătărie de cazarmă - el fiind comandant. În momentul discuției în care Ivanov îi explică despre ce e vorba, tânărul obosit după o zi de alergătură vrea să se bage în pat, dar Ivanov îi spune fără să facă pauze între fraze: "Păi ce faci te culci? Hai, la treabă, începi imediat!" Într-o clipă a dispărut orice aspect al muncii practicate în socialism, adică în cazul în care societatea ar fi rămas aceeași ca înainte de 1989, tânărul Ovidiu și-ar fi terminat facultatea și la vârsta de 24-25 de ani ar fi fost probabil angajat în vreun institut, cu program de 8 ore, ori salariu garantat. Plictindu-se în timpul programului de lucru și mai ales după terminarea lui, cu șefi la serviciu care ar fi intrat în biroul lui fără nici un gând de a-i da vreo sarcină de a face ceva, eventual pentru a găsi vreun companion de bere. Dar Ovidiu este acum în plin capitalism sălbatic și primitiv, în care se trezește angajat de un șef care-l pune direct la muncă, fără vreun contract parafat, fără să existe sindicat, fără stabilirea concretă a drepturilor și obligațiilor salariatului. Și el, care nu are nici experiența vreunui loc de muncă la stat, unde mai poți încă să stai liniștit cu picioarele pe masă când îți intră șeful în birou. Ca să nu mai punem la socoteală faptul că nici nu-și închipuia cu cine se combinase - un individ din lumea interlopă pentru care viața unui om nu făcea nici doi cenți. Și el care deschisese propria afacere pentru a fi un om liber, pentru a nu avea vreun șef care-i să-i spună când să se lege la pantof sau să-l învoiască în oraș. Gesturile pe care le face tânărul îndemnat să ia startul tocmai când era pe punctul să se odihnească complexit de oboseala unei zile de efort, spune foarte multe despre lehamitea generată față de muncă, de perspectiva incertă de câștig în acel moment, de lupta cu propriul

corp și dispoziție sufletească, toate acestea șoptindu-i parcă discret că noile eforturi la care e îndemnat nu duc la o cine știe ce miză, asemănătoare concluziei unor oameni care au muncit conștiincios toată viața în van și n-au agonisit mai nimic. Însă el nu are prea mult timp de reflecție. Proaspătul lui stăpân îl tratează ca pe o roată de mașină. Ivanov are o are un cap ca un ou, cu niște ochi puțin stinși, ca de om care a văzut multe netezind cu un aer puțin absent obstacolele din fața lui, cu o răbdare simulat reținută, cu vorbe încărcate de o duritate de oțel, în prezența lui Ovidiu se simte într-un fel ca paralizat, cu ochii dilatați de parcă ar căuta să vadă ceva mai mult decât îi oferă spațiul în care se mișcă, își adună mișcările cu greutate. Pleacă în cursă împreună cu asociatul lui, Vali și cu prietena acestuia, Bety. Dialogurile sunt exact ca-n viață, limbajul este pigmentat de vulgaritățile caracteristice jargonului de bloc. Este imposibil ca în vremea lui Ceaușescu să se fi făcut vreun film în care să se vorbească astfel, deși nici atunci limbajul folosit în mod real nu era același. Negăsindu-i acasă la adresa din București pe cei cărora le era destinată sacoșa cu medicamente, cei trei se duc într-o piață să facă niște

această privință este relația bărbat-femeie dintre Vali și Bety, care după puțin timp de la scena precedentă se lungesc pe bancheta mașinii giugulindu-se. Fără să vrei te gândești imediat la nenumeratele filme siropoase și melodramatice făcute cu numai zece-cincisprezece ani în urmă, unde în cazurile în care prietena unui tânăr era agresată de un altul, se încingea pe această temă o bătaie uneori pe viață și pe moarte. Iritarea celor trei nu se datoră ideii că ar fi considerat misiunea ce o aveau de îndeplinit pe primul plan, ci faptului că fiecare ar fi vrut să traverseze această situație cât mai comod. Pe de altă parte, se vede că sunt solicitați prea mult, sunt în fața unei șarade la care nu știu să contrapună un comportament lejer sau normal, lucru de altfel imposibil, evenimentele luându-i mereu prin surprindere.

La final, după ce s-au întors la Constanța cu misiunea îndeplinită, Ivanov vine în apartamentul lui Ovidiu să le dea banii. Cei doi asociați, extrem de încordați și surescitați față de evenimentele prin care trecuseră - omorârea următorilor lor pe șosea fiind evenimentul care-i zdruncinase cel mai mult, se hotărâseră să nu mai colaboreze cu Ivanov. Dar nici m

fonturi în fronturi

cumpărături. O lasă la mașină pe față să păzească marfa, și cei doi bărbați pleacă pe la tarabe. Cu toată că fuseseră atacați pe șoseaua Constanța-București cu sălbăticie de către niște necunoscuți, Ovidiu și Vali o expun pe Bety sarcinii de a rămâne singură în situația în care primejdia nu fusese înlăturată. Ce poate să arate acest gest? Inconștiență? Indiferență față de ceea ce i s-ar fi putut întâmpla fetei? Greu de descifrat. Când se întorc cu cele aprovizionate la locul unde era parcată mașina, o găsesc pe Bety mâncând tacticos o înghețată. Băieții înțeleg imediat că ea-și părăsise postul pentru a se duce să-și cumpere înghețată, și fac o criză de nervi, verificând imediat dacă nu le-a dispărut cumva sacoșa prețioasă. Furia cu care se năpustesc la față este total disproporționată față de indiferența cu care deciseră să o lase pe ea de pază când au plecat. Ovidiu este foarte dur cu Bety, iar Vali nu îi prea ia apărarea deși este prietena (iubită lui); în acel moment Vali se detașase complet de relația intimă, atitudine care denotă că sentimentul lui nici nu era prea puternic, iar Bety nu are nici o pretenție în acest sens, altfel l-ar fi admonestat: „Păi așa te porți tu cu fata pe care o iubești?” Acest conflict între cei trei pune în evidență egoismul fiecăruia, radiografiind totodată lipsa de orice fel de sentimente de prietenie sinceră dintre ei, fiind vorba de o asociere golită de orice urmă de umanitate. Și cel mai curios aspect în

pot să deschidă gura în acest sens. Ivanov este dur și concis, stabilind în mod irevocabil termenii în care vor face ei pe viitor alte transporturi și anume în aceeași formație Ovidiu, Vali și Bety. După plecarea lor, Ovidiu se duce în bucătărie să mănânce. Mama lui îi aduce cartofi prăjiți și salată verde cu roșii. Ovidiu mănâncă singur, în tăcere. Pe figura lui se ghicesc curgând lacrimi care nu se văd. Se gândește desigur la ce și-a dorit și ce a obținut în realitate.

Filmul lui Cristi Puiu îți transmite o stare deosebită, o încordare nervoasă care rămâne mult timp după vizionare. Este o peliculă de o forță total diferită față de cea a filmelor românești pe care le-am văzut vreodată. Tinerii din film sunt niște personaje tip pentru cei din ziua de azi. Cu limbaj și comportament de *underground*, teribiliști și superficiali, dornici de câștig cu efort cât mai mic, dar fiind mereu pe locul doi față de profesioniștii de altă vârstă, dublă decât cea a lor. Ca performanță artistică, Cristi Puiu se situează într-o poziție binemeritată atestată prin prezentarea filmului la festivalul de la Cannes, având o personalitate distinctă și puternică. Nici nu există comparație cu regizori de generație vârstnică, ca Sergiu Nicolaescu, de exemplu, căruia i se tot alocă fonduri pentru filme cu cheltuieli mari și de impact mic.

Conform prevederilor Statutului, Uniunea Scriitorilor din România nu este responsabilă pentru politica editorială a publicației și nici pentru conținutul materialelor publicate. Nici conducerea revistei nu își asumă toate opiniile exprimate. Responsabilitatea aparține în exclusivitate autorilor.